

**IZVJEŠTAJ O VREDNOVANJU PROVEDBE
STRATEGIJE I AKCIJSKOG PLANA ZAŠTITE
PRIRODE REPUBLIKE HRVATSKE ZA
RAZDOBLJE OD 2017. DO 2025. GODINE**

Zagreb, prosinac 2025.

Sadržaj

Sažetak	2
1. Uvod	3
1.1 Svrha izvještaja.....	3
1.2 Pravna i strateška osnova.....	3
1.3 Metodologija vrednovanja	3
1.4. Pregled relevantnih izvora i dokumenata	4
2. Sažetak Strategije	4
2.1 Vizija, prioriteti i strateški ciljevi	4
2.2 Posebni ciljevi i aktivnosti.....	5
2.3 Pokazatelji.....	6
3. Analiza učinkovitosti i utjecaja	7
3.1. Strateški cilj 1: Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode	7
3.2. Strateški cilj 2: Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara	15
3.3. Strateški cilj 3: Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode.....	23
3.4. Strateški cilj 4: Povećati znanja i dostupnost podataka o prirodi	29
3.5. Strateški cilj 5: Jačanje svijesti i podrške javnosti	39
4. Zaključci provedbe Strategije	43
Prilozi	44
Prilog 1. Popis zakonskih i podzakonskih akata donesenih u razdoblju 2017. – 2025.:	44
Prilog 2. Popis standarda upravljanja donesenih u razdoblju 2017. – 2025.:	46
Prilog 3. Popis intervencija iz SPZPP-a koje imaju utjecaj na strateški cilj SO6	47
Prilog 4. Popis kratica korištenih u Izvještaju.....	48

Sažetak

Strategija zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje 2017.–2025. je temeljni dokument kojim su određeni ciljevi i mjere očuvanja prirode, u potpunosti usklađeni s europskim i globalnim obvezama u području bioraznolikosti. Vizija zadana Strategijom je očuvana i zaštićena priroda kao preduvjet održivog razvoja, zdravog okoliša i kvalitete života građana. Strategija je obuhvatila pet strateških ciljeva, dvadeset posebnih ciljeva i više od stotinu konkretnih aktivnosti koje su se provodile kroz različite sektore i tematska područja.

Provedbom Strategije postignut je značajan napredak u jačanju zakonodavnog i institucionalnog okvira zaštite prirode, širenju i učinkovitijem upravljanju ekološkom mrežom Natura 2000, razvoju sustava praćenja i baza podataka te značajnoj digitalizaciji sustava, kao i u jačanju suradnje s različitim sektorima. Uspostavljeni su novi mehanizmi za praćenje i izvještavanje, izrađeni planovi upravljanja, a posebno se ističe povećanje površine mora pod zaštitom, pa je danas u Hrvatskoj ukupno zaštićeno 38,2 % kopna i 32,5 % mora. Time je Hrvatska potvrdila visoku nacionalnu ambiciju u odnosu na EU i globalne ciljeve zaštite prirode.

Većina planiranih aktivnosti uspješno je provedena, osobito one za koje su bila osigurana jasna sredstva, ponajprije iz fondova Europske unije. Analiza provedbe više od stotinu aktivnosti pokazuje različite razine ostvarenja po strateškim ciljevima. Strateški ciljevi 1 i 2 ostvareni su u najvećoj mjeri (više od 75 %) te su dali čvrste temelje zakonodavnom okviru i mehanizmima zaštite prirode. Strateški cilj 3 ostvaren je s udjelom od oko 65 %, a iako je postavio temeljni sustav praćenja, zahtijeva dodatno jačanje kako bi rezultati praćenja bili sustavno primijenjeni. Strateški cilj 4 ostvario je 68 % planiranih aktivnosti, čime je osigurano značajno povećanje znanja i dostupnosti podataka o prirodi, iako dio aktivnosti ostaje za dovršiti. Najniži stupanj ostvarenja zabilježen je kod strateškog cilja 5 (58 %). Unatoč provedbi pojedinih komunikacijskih i edukativnih aktivnosti, izostanak većeg dijela planiranih mjera pokazuje da, iako su ove aktivnosti relevantne, one često nisu bile prioritetne kada se promatra raspoloživost kadra i financijskih sredstava.

Važno je naglasiti da se postoci ostvarenja moraju promatrati indikativno, budući da se značaj i težina pojedinih aktivnosti ne mogu izravno uspoređivati. U provedbi su prioritet imali ključni i strateški zadaci za sektor zaštite prirode, u koje su usmjeravani raspoloživi ljudski, tehnički i financijski kapaciteti. Dodatne poteškoće u provedbi uzrokovale su izvanredne okolnosti poput pandemije bolesti COVID-19, koja je privremeno usporila ili onemogućila dio planiranih aktivnosti, kao i aktualna geopolitička i energetska kriza koja je preusmjerila dio financijskih i političkih prioriteta.

Ukupno gledano, Strategija zaštite prirode RH 2017.–2025. bila je relevantna i učinkovita u ostvarivanju svojih ključnih ciljeva te je značajno unaprijedila sustav zaštite prirode u Hrvatskoj. Ipak, iskustva provedbe jasno pokazuju da je za novo strateško razdoblje nužno dodatno ojačati provedbeni i nadzorni okvir, osigurati stabilne kadrovske kapacitete i dugoročne izvore financiranja, a posebno se istaknula važnost usmjerenih projektnih sredstava s jasno definiranim rezultatima, koja su se pokazala kao izvrstan alat za cjelovito rješavanje pojedinih izazova.

1. Uvod

1.1 Svrha izvještaja

Ovaj izvještaj predstavlja vrednovanje provedbe Strategije i akcijskog plana zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (u daljnjem tekstu: Strategija). Cilj izvještaja je analizirati učinkovitost, relevantnost, usklađenost i utjecaj Strategije, uključujući ostvarenje strateških i posebnih ciljeva, te dati smjernice i preporuke za novo strateško razdoblje od 2026. do 2035. godine.

1.2 Pravna i strateška osnova

Strategija zaštite prirode donesena je temeljem članka 10 i 11. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19 i 155/23) (u daljnjem tekstu: Zakon), kojim se propisuje da Strategiju, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, donosi Hrvatski sabor. Sukladno članku 10. Zakona, Strategija se izrađuje na temelju Izvješća o stanju prirode u Republici Hrvatskoj, koje predstavlja stručnu podlogu za ocjenu stanja i definiranje strateških prioriteta očuvanja prirode.

Važeća Strategija za razdoblje 2017.–2025. bila je u trenutku donošenja usklađena s međunarodnim i europskim strateškim dokumentima, posebno:

- Strateškim planom za bioraznolikost 2011.–2020. Konvencije o biološkoj raznolikosti, usvojenim u Nagoyi 2010. godine, kao globalnim okvirom za očuvanje bioraznolikosti i
- Strategijom Europske unije o bioraznolikosti do 2020. godine, usvojenom 2011. godine, kojom se utvrđuju mjere za zaustavljanje gubitka bioraznolikosti na razini EU

Strategija je također sadržavala smjernice za integraciju očuvanja prirode u sektorske politike i temeljila se na načelu očuvanja biološke, krajobrazne i georaznolikosti kao sastavnice održivog razvoja.

1.3 Metodologija vrednovanja

Vrednovanje se temelji na analizi ostvarenja strateških i posebnih ciljeva, provedbe aktivnosti utvrđenih Strategijom, zakonodavnog i institucionalnog okvira, kao i izvora i korištenja financijskih sredstava za zaštitu prirode.

Prva analiza provedbe Strategije izrađena je kao sastavni dio Šestog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti, koje je izrađeno i objavljeno 2019. godine. U okviru poglavlja koje se odnosi na nacionalne ciljeve i mjere, izvješće sadrži ocjenu napretka u provedbi Strategije zaštite prirode RH 2017.–2025., pri čemu su vrednovani posebni ciljevi Strategije te njihov doprinos postizanju ciljeva Strateškog plana Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD) za razdoblje 2011.–2020. (tzv. *Aichi ciljevi*). Ta analiza omogućila je identifikaciju ključnih postignuća i izazova u provedbi te je poslužila kao stručna osnova za daljnje usmjeravanje provedbe Strategije u ostatku provedbenog razdoblja.

1.4. Pregled relevantnih izvora i dokumenata

Izvještaj o vrednovanju Strategije zaštite prirode RH 2017.–2025. temelji se na sljedećim ključnim dokumentima i izvorima:

- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine ([Narodne novine, br. 72/17](#)), uključujući Prilog 7 Strategije – Indikativni prikaz provedbe mjera i aktivnosti po godinama
- [Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017.–2020.](#) (HAOP, usvojeno 2023.)
- Šesti nacionalni izvještaj Republike Hrvatske prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti (CBD) (2019.), koji uključuje prvu analizu provedbe Strategije
- Podloga za nacionalne ciljeve zaštite prirode (2024.), u kontekstu usklađivanja s Globalnim okvirom za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala
- Izvješće o stanju očuvanosti prema članku 17. Direktive o staništima i prema članku 12. Direktive o pticama, za razdoblje 2013.–2018. (2019.)
- Izvješća o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova u Hrvatskoj za period 2019.-2024. (MZOZT, 2025.)
- Program financiranja ekološke mreže Natura 2000 (Narodne novine, broj [54/22](#))
- Informacijama prikupljenim od članova Radne skupine za izradu Strategije i akcijskog plana zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje 2026. - 2035. i ostalih stručnjaka (podaci za koje su nadležni drugi sektori osim sektora zaštite prirode)

2. Sažetak Strategije

2.1 Vizija, prioriteti i strateški ciljevi

Vizija Strategije oblikovana je kao temeljna smjernica za postizanje dugoročnog cilja očuvanja prirode. Strategija predviđa da će zaštićena i očuvana priroda osigurati postojanost temeljnih vrijednosti i potencijala za daljnji razvitak Republike Hrvatske. Republika Hrvatska bit će zemlja s razvijenom svijesću o značaju očuvanja prirodnog bogatstva koje se pametnim, promišljenim i održivim korištenjem koristi za višestruke razvojne pravce. Kroz poticanje djelovanja na regionalnoj i lokalnoj razini, edukaciju, međusektorsku suradnju te uključivanje javnosti, podiže se svijest o važnosti zaštite prirode u svim oblicima političkog, gospodarskog i društvenog djelovanja.

Vizija se oslanja na temeljne principe održivog razvoja, prava budućih generacija te na vrijednost prirode kao preduvjeta za zdrav okoliš, otpornost na klimatske promjene i kvalitetan život.

Prioriteti Strategije su bili jasno usmjereni na ispunjavanje obveza koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. To se posebno odnosilo na uspostavu učinkovitih

provedbenih mehanizama za osiguranje povoljnog stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova, prvenstveno kroz uspostavu i upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000.

Strategija je ujedno prepoznala da ostvarenje tog cilja, kao i očuvanje svih segmenata prirode, zahtijeva snažnu međusektorsku suradnju i razumijevanje prirode te vrijednosti usluga ekosustava kao ključnog preduvjeta za opstanak i napredak suvremenog društva. Ovi prioriteti oblikovali su strukturu strateških i posebnih ciljeva te predložene mjere i aktivnosti u provedbi Strategije.

Strategija obuhvaća pet strateških ciljeva koji uključuju:

1. Povećanje učinkovitosti mehanizama zaštite prirode
2. Smanjenje pritisaka i poticanje održivog korištenja
3. Jačanje kapaciteta sustava zaštite prirode
4. Povećanje znanja i dostupnosti podataka
5. Jačanje svijesti i podrške javnosti

2.2 Posebni ciljevi i aktivnosti

Za provedbu vizije i strateških ciljeva Strategije definirano je ukupno 20 posebnih ciljeva, raspoređenih unutar pet strateških okvira djelovanja. Svaki posebni cilj operacionaliziran je putem konkretnih aktivnosti, kojih je ukupno više od 100, a koje su tematski organizirane i vremenski razrađene u indikativnom planu provedbe (Prilog 7. Strategije).

Posebni ciljevi Strategije obuhvaćaju sljedeća tematska područja:

- zakonodavni i institucionalni okvir – usmjeren na jačanje provedivosti i učinkovitosti propisa u zaštiti prirode;
- upravljanje zaštićenim područjima i ekološkom mrežom Natura 2000 – uključujući standardizaciju upravljanja, planove upravljanja, prostornu zonaciju i evaluaciju učinkovitosti;
- očuvanje vrsta i staništa – kroz izradu i provedbu planova upravljanja za strogo zaštićene vrste, uspostavu sustava dojava i skrbi, te kontrolu invazivnih stranih vrsta;
- prostorno planiranje i sektorske politike – radi integracije mjera očuvanja u sektorske i prostorne planove;
- praćenje stanja i digitalizacija sustava – uključujući izgradnju sustava za praćenje stanja prirode i učinkovitosti upravljanja, kao i pripadajuće IT alate;
- edukaciju, komunikaciju i participaciju javnosti – s ciljem jačanja kapaciteta stručnjaka, podizanja razine znanja i uključivanja dionika;
- međunarodnu suradnju i usklađenost s europskim i globalnim okvirima – kao dio obveza iz članstva u EU i u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD);

- financijsku održivost sustava zaštite prirode – kroz razvoj inovativnih modela financiranja i osnaživanje javnih ustanova te usmjeravanje na projektno financiranje.

Ovi ciljevi predstavljaju strukturalni temelj Strategije, osiguravajući da zaštita prirode ne bude izolirana aktivnost, već integrirani i međusektorski proces koji obuhvaća sve razine upravljanja i sve sektore koji koriste ili utječu na prirodna dobra.

2.3 Pokazatelji

Strategija predviđa sustavno praćenje provedbe i učinaka putem jasno definiranih pokazatelja (indikatora) koji su podijeljeni u dvije glavne kategorije, ovisno o njihovoj funkciji i razini primjene:

1. Pokazatelji uspješnosti provedbe aktivnosti (pokazatelji provedbe)

Ovi pokazatelji služe za praćenje realizacije pojedinačnih aktivnosti unutar posebnih ciljeva. Njihova je uloga kvantificirati izvršenje planiranih mjera, npr. broj dokumenata, izrađenih planova, provedenih radionica ili zakonskih izmjena. Oni su:

- vezani uz mjere i aktivnosti definirane u tablicama provedbe
- primarno kvantitativni i lako mjerljivi,
- namijenjeni izvještavanju o napretku provedbe.

Primjeri:

- Broj izrađenih planova upravljanja za područja ekološke mreže
- Broj provedenih edukacija za djelatnike javnih ustanova
- Donošenje podzakonskih akata
- Broj pilot-projekata za upravljanje invazivnim vrstama

2. Pokazatelji uspješnosti provedbe ciljeva (pokazatelji učinka)

Ovi pokazatelji odnose se na rezultate i utjecaj provedbe posebnih i strateških ciljeva, a time i na sveukupno ostvarenje vizije Strategije. Pokazatelji su povezani s pokazateljima Nacionale liste pokazatelja (NLP), koju vodi Zavod za zaštitu okoliša i prirode, a koji omogućuju povezanost s međunarodnim i EU okvirima, uključujući indikatorima Europske agencije za okoliš (EEA).

Pokazatelji su vezani uz posebne ciljeve, a njihovo praćenje provodi se u skladu s metodologijom prikupljanja podataka o pojedinom pokazatelju te procjenjuje odnosno izračunava za potrebe ocjene stanja u okviru pripreme izvješća o stanju prirode i prema obvezama izvješćivanja prema EU i međunarodnim tijelima.

Značajni pokazatelji učinka:

- Stanje očuvanosti vrsta od europskog interesa – broj vrsta u svakoj od kategorija stanja očuvanosti (BR 1)
- Područja od europskog interesa (kartografski prikaz i površina) (BR 2)
- Zastupljenost pojedinih tipova ekosustava (udio površina prema CLC bazi podataka) (BR 3)
- Stanje očuvanosti staništa od europskog interesa – broj staništa u svakoj od kategorija stanja očuvanosti (BR 5)
- Populacijski trendovi ptica na poljoprivrednim površinama – trendove u brojnosti ptica na poljoprivrednim površinama (BR 8)

- Invazivne strane vrste – trend unošenja i širenja stranih (alohtonih) vrsta odnosno invazivnih stranih vrsta (BR 9)

3. Analiza učinkovitosti i utjecaja

Izrađuje se prema ostvarenju strateških i posebnih ciljeva.

3.1. Strateški cilj 1: Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode

Sažetak cilja:

Strateški cilj 1 usmjeren je na jačanje temeljnih preduvjeta za učinkovitu zaštitu prirode kroz zakonodavne, institucionalne, planske i organizacijske mehanizme. Uključuje uspostavu jasnog normativnog okvira, učinkovito upravljanje zaštićenim područjima i ekološkom mrežom Natura 2000, definiranje ciljeva očuvanja te sustavno vrednovanje učinkovitosti upravljanja i upravljačkih planova.

Obuhvaćeni posebni ciljevi:

- 1.1. Osigurati jasan, usklađen i provediv zakonodavni i institucionalni okvir za provedbu mehanizama zaštite prirode
- 1.2. Oblikovati i uspostaviti reprezentativnu i funkcionalnu mrežu područja značajnih za očuvanje prirode
- 1.3. Standardizirati upravljanje u zaštiti prirode te uspostaviti sustav praćenja učinkovitosti
- 1.4. Razvijati suradničke oblike upravljanja te ojačati komunikaciju

Stanje provedbe i rezultati:

Provedba Strateškog cilja 1 bila je strukturno kompleksna, s velikim brojem aktivnosti raspoređenih kroz šest posebnih ciljeva i višegodišnje vremensko razdoblje. Aktivnosti su obuhvaćale:

- zakonodavne analize i prijedloge izmjena,
- izradu metodologija i stručnih podloga,
- izradu i implementaciju planova upravljanja,
- definiranje i integraciju ciljeva očuvanja,
- organizacijske i informacijske modele za vrednovanje učinkovitosti upravljanja,
- suradnju sa sektorskim dionicima.

Izrađeno je preko 30 zakonodavnih akata (zakoni, pravilnici i uredbe), popis koji je dan u Prilogu 1. ovog Izvješća, od čega posebno izdvajamo akte kojima se doprinosi direktno ostvarenju navedenih posebnih ciljeva.

Donesen je Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže ([Narodne novine, broj 111/22](#)) koji propisuje ciljeve i mjere očuvanja

za dio Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS područja) koji se kontinuirano dopunjuje te se ciljevi i mjere očuvanja objavljuju [na internetskoj stranici Ministarstva](#) kao i Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže ([Narodne novine, br. 25/20, 38/20](#)).

Zonacija, ciljevi i mjere očuvanja napravljeni su za 40 Područja očuvanja značajna za ptice (POP područja) i 163 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS područja) što čini 100 % površine POP područja i 77,22 % površine POVS područja.

Mjere očuvanja propisane Pravilnikom, provode se u okviru planskih dokumenata gospodarenja prirodnim dobrima (iz sektora šumarstva, lovstva, ribarstva, vodnog gospodarstva), dokumenata prostornog uređenja, planova upravljanja zaštićenim područjem i/ili područjem ekološke mreže, planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama te kod provedbe zahvata i/ili aktivnosti koji bi mogli utjecati na ciljeve očuvanja radi postizanja kojih su mjere očuvanja propisane.

Uredbom o izmjeni Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže ([Narodne novine, br. 87/2025](#)) dopunjena je ekološka mreža područjima važnim za vrste i stanišne tipove (1120* Naselja posidonije, dobri dupin (*Tursiops truncatus*), glavata želva (*Caretta caretta*), gregula (*Puffinus yelkouan*) i kaukal (*Calonectris diomedea*).

Ključne izmjene uključuju:

- Uključivanje stanišnog tipa 1120 Naselja posidonije* kao ciljnog stanišnog tipa u 46 postojećih POVS te proširenje 4 POVS/PPOVS radi obuhvaćanja stanišnog tipa 1120 Naselja posidonije*
- Dodavanje 33 nova vPOVS područja s ciljnim stanišnim tipom 1120* Naselja posidonije
- Dodavanje 4 nova vPOVS područja važna za očuvanja dobrog dupina (*Tursiops truncatus*) i/ili glavate želve (*Caretta caretta*)
- Dodavanje 2 nova POP područja, ključnih za ishranu ptičjih vrsta gregule (*Puffinus yelkouan*) i kaukala (*Calonectris diomedea*) tijekom razdoblja razmnožavanja

Ovim izmjenama ostvarila se zakonska zaštita područja ekološke mreže u moru (prvenstveno u isključivom gospodarskom pojasu) koja obuhvaća 32,4 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom. Time je u cijelosti ispunjena obveza Republike Hrvatske koja proizlazi iz Strategije EU za bioraznolikost do 2030. vezana uz proglašenje 30% morske površine pod zaštitom, dok je u narednom razdoblju naglasak potrebno staviti na učinkovito upravljanje i utvrđivanje područja stroge zaštite..

Tablica 1. Površina mora i kopna RH obuhvaćena područjima ekološke mreže (EM) RH.

TIP PODRUČJA EM (BROJ PODRUČJA)	POVRŠINA EM UNUTAR KOPNA RH (KM ²)	% KOPNA RH OBUHVAĆEN EM	POVRŠINA EM UNUTAR MORA RH (KM ²)	% MORA RH OBUHVAĆEN EM
POP (40)	17 102,7	30,2	2365,0	4,3
VPOVS/POVS/PP OVS (782)	16 121,2	28,5	16 911,6	30,5
UKUPNO EMRH (822)	20 801,3	36,8	17 962,9	32,4

Površina ekološke mreže Natura 2000 na kopnu i moru obuhvaćena planovima upravljanja iznosi 17 390 km² dok površina za zaštićena područja iznosi 7 675 km². Planovima upravljanja obuhvaćeno je 377 (44,86%) područja ekološke mreže i 183 (86,24%) zaštićena područja. Većina planova izrađena je tijekom provedbe nacionalnog strateškog OPKK projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“. Svi do sada izrađeni planovi upravljanja za zaštićena područja i strogo zaštićene vrste izrađeni su kroz participativni pristup uključivanjem svih relevantnih i zainteresiranih dionika.

Zakonom o zaštiti prirode iz 2013. godine omogućena je skrb od strane drugih subjekata o zaštićenom području, dijelu zaštićenog područja ili području ekološke mreže. Cilj ove odredbe bio je zakonski omogućiti i potaknuti uključivanje drugih subjekata (udruga, znanstvenih institucija, lokalnih zajednica) u skrb o područjima očuvanja prirode – osim šuma i šumskog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske – kroz formalizirane ugovore o skrbi. U razdoblju provedbe Strategije napravljen je ograničen pomak u tom smjeru, te je u 2024. godini potpisan ugovor o skrbi za dva područja ekološke mreže: HR3000053 Silba – podmorje i HR4000025 Silbanski grebeni.

Zaštićena područja: U razdoblju provedbe Strategije proglašena su sljedeća zaštićena područja:

Godina	Kategorija i naziv područja	Akt o proglašenju	Površina (ha)
2017.	Spomenik prirode – Gorjanovićev praporni profil, Vukovar	NN 45/2017	0,7
2019.	Značajni krajobraz – Risovac – Grabovača	NN 1/2020	5.620,72
2019.	Spomenik parkovne arhitekture – Lužnica – park oko dvorca	NN 10/2020	11,65

2020.	Posebni rezervat – Modro oko i jezero Desne	NN 94/2020	144,18
2020.	Posebni rezervat – Kuti	NN 94/2020	338,86
2020.	Posebni rezervat – Ušće Neretve	NN 94/2020	775,82
2021.	Park prirode – Dinara	NN 14/2021	62.947,57
2022.	Posebni rezervat – Lokve u Majkovima	NN 13/2022	1,66
2023.	Spomenik prirode – Kanjoni Pljuskare	NN 38/2023	68,43
2024.	Spomenik prirode – Mrežnica – Tounjčica	NN 51/2024	653,6
2024.	Značajni krajobraz – Mrežnica	NN 51/2024	14.01,79
2025.	Posebni rezervat – Rt Stupišće	NN 76/2025	109,76
2025.	Park prirode - Zagorske gore	Usvojeno na 116. sjednici VRH te upućeno u Hrvatski sabor	30.187,38

U razdoblju provedbe Strategije zaštita je ukinuta za sljedeća područja:

Godina ukidanja:	Kategorija:	Naziv područja:	Razlog ukidanja:
2017.	SP	Lipa u Novigradu Podravskom	Izgubljena svojstva zbog kojih je područje proglašeno.
2019.	SP	Hrast u Županji	Izgubljena svojstva zbog kojih je područje proglašeno
2020.	PR	Delta Neretve - jugoistočni dio	Proglašen novi PR Ušće Neretve.
2021.	ZK	Krčić	Proglašen PP Dinara.
2021.	ZK	Modro oko i jezero Desne	Proglašen PR Modro oko i jezero Desne.
2021.	ZK	Rumin	Proglašen PP Dinara.
2021.	ZK	Grab	Proglašen PP Dinara.
2022.	SP	Javor na stanciji Bašarinka	Izgubljena svojstva zbog kojih je područje proglašeno.
2023.	SP	Hrast u Svetom Petru	Izgubljena svojstva zbog kojih je područje proglašeno.
2024.	SPA	Samobor - park Mojmir	Izgubljena svojstva zbog kojih je područje proglašeno.

Izrađeno je ili korigirano sedam podloga za zaštitu geolokaliteta, odnosno područja koja obuhvaćaju značajnu geobaštinu: SP rt Kameničina-uvala Zelendraga (u tijeku), SP Likva (2024.), PP Zagorske gore (2024.), SP Mrežnica- Tounjčica (2023.), SP Kanjoni Pljuskare (2022.), RP Zrinska gora (2020.) i ZK Risovac-Grabovača (2017). Od vrednovanih područja u izvještajnom

razdoblju zaštićena su ZK Risovac-Grabovača, PP Dinara, SP Mrežnica - Tounjčica i SP Kanjoni Pljuskare. U postupku zaštite su SP Likva i PP Zagorske gore.

S obzirom na ograničene kapacitete sektora zaštite prirode prioritet je dan novim proglašenjima te nije provedena cjelovita analiza reprezentativnosti zaštićenih područja i utvrđena lista kriterija za proglašenje novih.

Zbog svoje iznimne vrijednosti pojedina zaštićena područja zaprimila su i međunarodna priznanja čime je dodatno ojačana međunarodna vidljivost hrvatskih zaštićenih područja. U kategoriji UNESCO Global Geopark proglašeni su Viški arhipelag (2019.) i Biokovo - Imotska jezera (2024.). Produženje statusa kroz revalidaciju i dobivanje “zelenog kartona” dobili su UNESCO svjetski geopark Viški arhipelag (2022.) i Papuk (2023). Dodatno, Pentalateralni rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav (2021.) proglašen je kao prvi takav petodržavni UNESCO rezervat biosfere. Inicijativu za kandidiranje u kategoriji UNESCO svjetskog geoparka iskazale su Moslavačka gora i Medvednica.

U dijelu prekogranična i međunarodna suradnja u upravljanju zaštićenim područjima zabilježen je porast aktivnosti. Na području Prekograničnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav, kroz niz prekograničnih EU projekata izrađuju se strateški upravljački dokumenti¹, s ciljem usklađivanja praksi između zemalja. Projekti uključuju tematska područja poput: upravljanja riječnim ekosustavima, edukacije i participacije lokalne zajednice i povezivanja dionika na lokalnoj i regionalnoj razini. Međutim, ne postoji jedinstven ili sustavan pristup usklađivanju upravljanja takvim područjima, već su aktivnosti projektno i teritorijalno ograničene. Javne ustanove sudjeluju i u međunarodnim mrežama zaštićenih područja poput: Parkovi Dinarida, SavaParks, i DanubeParks. Suradnja je ostvarena kroz pojedinačne projekte financirane iz EU fondova i drugih mehanizama (npr. INTERREG, LIFE) koji su najčešće vezani uz razvoj planova upravljanja, obnovu staništa te komunikaciju i edukaciju.

U 2025. godini područje HR3000513 Jabučke kotline određeno je kao dio ekološke mreže Hrvatske važno za dvije ciljane vrste: dobrog dupina (*Tursiops truncatus*) i glavatu želvu (*Caretta caretta*). Jabučka kotlina se u cijelosti preklapa s FRA Jabuka–Pomo Pit, koje je nakon bilateralne suradnje s Italijom 2017. proglašeno zaštićenim ribolovnim područjem. Od 2021. godine, temeljem [Preporuke GFCM/44/2021/2](#), za FRA Jabuka-Pomo Pit na snazi je trajni režim upravljanja, što predstavlja primjer uspješne integracije mjera zaštite prirode i ribarstva na međunarodnoj razini.

Pripremljena je dokumentacija za upis granica nacionalnih parkova u katastar i zemljišne knjige. OPKK Projektom „Evidentiranje posebnog pravnog režima kao doprinos učinkovitijem upravljanju u zaštićenim područjima“ (2019.-2023.) izrađena je geodetsko-tehnička dokumentacija koja je neophodna za evidentiranje posebnog pravnog režima i preduvjet za upis prava prvokupa u službene registre unutar granica zaštićenih područja iz kategorije strogi rezervat (SR), nacionalni park (NP) i park prirode (PP) te je osiguran pristup informacijama i transparentnost podataka široj javnosti. Katastarska izmjera je provedena unutar granica 6 nacionalnih parkova (ukupna površina

¹ Transboundary Mura-Drava-Danube Action Plan (coopMDD, Danube Transnational Programme, 2018); The Common Work Plan for the 5-country BR as defined in the TBR MDD nomination form for UNESCO (2019); Outputs developed in the lifelineMDD project in 2022: River Restoration Toolbox, Synthesis report on science-based needs for action, River Restoration Strategy

NP Risnjak, NP Krka, NP Sjeverni Velebit, NP Brijuni, NP Paklenica i na dijelu površine NP Plitvička jezera). Izmjera nije bila predviđena za one NP za koje je provedena prethodnih godina (ukupna površina NP Mljet i NP Kornati, dio površine NP Plitvička jezera). Za sva područja nacionalnih parkova i parkova prirode je utvrđena vanjska granica parkova.

S ciljem unaprjeđivanja standarda za izradu dokumenata upravljanja zaštićenim područjima, ekološkom mrežom i vrstama, izrađene i revidirane su smjernice za planiranje upravljanja, smjernice za izradu godišnjih programa i smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa. Puni popis dan je u prilogu 2. ovog Izvješća.

Procjena učinkovitosti upravljanja NP i PP provedena je upotrebom METT alata (Management Effectiveness Tracking Tool) u 2013., 2015. i 2017. godini - Izvješće o provedbi i analiza upitnika za procjenu učinkovitosti upravljanja - METT (2012. - 2016. godina), (HAOP 2018.). Novija procjena učinkovitosti upravljanja zaštićenih područja upotrebom alata METT nije provedena.

S ciljem praćenja učinkovitosti upravljanja tijekom 2018. godine provedena je analiza provedbe godišnjih programa javnih ustanova. Nakon toga je razvijen informatički alat na internom Bioportalu ISZP-a (Informacijski sustav zaštite prirode) – Modul [Praćenje upravljanja](#) koji je dostupan svim javnim ustanovama te omogućuje godišnje planiranje i izvještavanje te sustavno praćenje provedbe planiranih aktivnosti

Vezano uz upravljanje strogo zaštićenim vrstama Ministarstvo je 2017. godine izradilo popis prioriternih vrsta za koje se izrađuju planovi upravljanja strogo zaštićenim vrstama s akcijskim planovima koji je objavljen na [internetskim stranicama](#), uključujući i kriterije za odabir vrsta. Popis prioriternih vrsta je u proteklom razdoblju analiziran, no nije bilo potrebe za njegovom revizijom.

Projektom „Izrada prijedloga planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama s akcijskim planovima“ (2017.–2019.) financiranog iz OPKK izrađeno je 11 stručnih podloga za izradu prijedloga planova upravljanja s akcijskim planovima (PUAP) i to za zlatovranu (*Coracias garrulus*), cjevonosnice (vrste roda *Procellariiformes*), surog orla (*Aquila chrysaetos*), bjeloglavog supa (*Gyps fulvus*), pastreve (vrste roda *Salmo*), svijetlicu (*Telestes polylepis*) i kapelsku svijetlicu (*Telestes karsticus*), čovječju ribicu (*Proteus anguinus*), riječnu kornjaču (*Mauremys rivulata*) i livadnog plavca (*Phengaris nausithous*, *Phengaris teleius*) te reviziju postojećih Planova upravljanja za vuka (*Canis lupus*) i risa (*Lynx lynx*).

[U razdoblju provedbe strategije doneseni su](#) Plan upravljanja riječnom kornjačom (*Mauremys rivulata*) s akcijskim planom (2021.), Plan upravljanja risom (*Lynx lynx*) s akcijskim planom (2024.) te Plan upravljanja bjeloglavim supom (*Gyps fulvus*) s akcijskim planom (2025.). Plan upravljanja vukom (*Canis lupus*) s akcijskim planom trenutno je u postupku donošenja.

Od provedenih projekata koji doprinose očuvanju ili postizanju povoljnog stanja ugroženih vrsta te njihovih staništa ističu se i projekti financirani kroz EU program LIFE. Projekt LIFE SUPport „Osiguravanje budućnosti za bjeloglave supove u Hrvatskoj“ (2023.-2027.) ima za cilj poboljšati uvjete gniježđenja i preživljavanja posljednje preostale populacije bjeloglavog supa (*Gyps fulvus*) u Hrvatskoj, koja se nalazi na Kvarnerskim otocima. Najvažnije prijetnje na koje cilja ovaj projekt su uznemiravanje prilikom gniježđenja, nedostatak hrane, trovanje i strujni udari.

Projekt LIFE Lynx „Spašavanje dinarske i jugoistočne alpske populacije risa od izumiranja“ (2017.-2024.) imao je za cilj zaustaviti izumiranje dinarske i jugoistočne alpske populacije risa (*Lynx lynx*), što je i ostvareno nizom kompleksnih aktivnosti iz različitih područja upravljanja risom, uključujući i repopulaciju dinarske populacije risa.

Projekt “LIFE Artina – Mreža za očuvanje morskih ptica u Jadranu” (2018.-2023.) imao je za cilj razumjeti i procijeniti glavne prijetnje koje utječu na populacije morskih ptica na kopnu i moru uz identificiranje morskih (offshore i obalnih) područja važnih za ptice (IBA) u Jadranu. U okviru projekta određeno je pet novih IBA područja za morske ptice i proširena 2 postojeća i to za vrste: gregula (*Puffinus yelkouan*), kaukal (*Calonectris diomedea*), sredozemni galeb (*Larus audouinii*) što je bio preduvjet za buduće zagovaranje proglašenja novih POP područja na moru. Također, eradiciran/smanjen je broj kopnenih predatora i kompetitora na gnijezdećim kolonijama

Projekt „Dinara back to LIFE – Planiranje upravljanja i obnova suhih travnjaka Dinare za očuvanje biološke raznolikosti i potporu održivom razvoju“ (2020.-2023.) imao je za cilj očuvanje i obnovu suhih travnjaka i njihovih karakterističnih vrsta na Dinari u područjima ekološke mreže, provedbom niza aktivnosti koje su uključivale napasanje stoke, kontrolirano paljenje i mnoge druge, kao jačanja lokalne zajednice za provedbu poljoprivrednih aktivnosti koje su u koegzistenciji sa zaštitom prirode. Posebna pozornost dana je obnovi staništa i očuvanju ptičjih vrsta koje ovise o suhim travnjacima: ćukavici (*Burhinus oedicnemus*), kratkoprstoj ševi (*Calandrella brachydactyla*) i vrtnoj strnadici (*Emberiza hortulana*). U okviru projekta izrađene su smjernice za održivo upravljanje i obnovu suhih travnjaka.

Projektom „Improve River LIFE – Pобољшanje stupnja očuvanosti ciljnih vrsta i tipova staništa Natura 2000 kroz poboljšanje riječne povezanosti“ (2023.-2028.) kojeg koordinira Ministarstvo, nastoji se unaprijediti riječna povezanost područja ekološke mreže koja obuhvaćaju rijeke Jadro i Vrljika, uklanjanjem/prilagodbom umjetnih prepreka. Time, ali i setom drugih aktivnosti, će se utjecati na poboljšanje stanja staništa za vrste posebice vrstu mekousna (*Salmothymus obtusirostris*), ugroženu i endemsku vrstu koja je u EU prisutna isključivo u Hrvatskoj.

Projekt „LIFE for Mauremys – Riječna kornjača – očuvanje krovne vrste sredozemnih vlažnih staništa u Dubrovačko-neretvanskoj županiji“ (2022.-2026.) bavi se uzrocima smanjenja brojnosti vrste riječna kornjača (*Mauremys rivulata*) na pet područja ekološke mreže u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (što uključuje sve poznate hrvatske populacije).

U razdoblju provedbe Strategije značajno je unaprijeđen sustav skrbi za strogo zaštićene životinje kroz uspostavu i financiranje oporavišta za divlje životinje u Republici Hrvatskoj. Odlukom ministra iz travnja 2022. godine, 11 oporavišta ovlašteno je za skrb i oporavak iscrpljenih, ozlijeđenih i zaplijenjenih jedinki divljih vrsta za razdoblje od 5 godina. Sustav se financira iz državnog proračuna, temeljem Pravilnika o oporavištima za divlje životinje (Narodne novine, broj 145/2020) i njime utvrđenog cjenika skrbi, s kvartalnim isplatama putem posebne aplikacije koju je uspostavilo i vodi Ministarstvo. Kroz OPKK 2014.–2020. proveden je poziv za „Unapređenje i povećanje kapaciteta oporavišta“, od čega su ugovori sklopljeni sa 6 oporavišta u ukupnoj vrijednosti 3,33 milijuna EUR bespovratnih sredstava. Ova ulaganja omogućila su jačanje kapaciteta, proširenje infrastrukture i učinkovitije zbrinjavanje i provođenje skrbi o strogo zaštićenim životinjama.

Uspostavljen je ojačani [sustav za dojavu](#) i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih jedinki strogo zaštićenih životinja, u kojem svi sudionici, a osobito regionalne jedinice 112 sustava za civilnu zaštitu uz nalaznike na terenu, imaju jasne upute za pravilno postupanje i doprinos zaštiti strogo zaštićenih životinja. Kako bi se osigurala dosljedna i stručna reakcija, izrađeni su i provode se protokoli za postupanje u slučajevima pronalaska jedinki u potrebi

- [Protokol za strogo zaštićene morske životinje](#) (morske kornjače, sisavci)

- Protokol za sakupljanje uzoraka gljivice *Geomyces destructans* kod šišmiša, važan za praćenje sindroma bijelog nosa

- Ažurirani [Protokol za dojavu i djelovanje u slučajevima nalaza mrtvih, bolesnih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih jedinki velikih zvijeri](#).

U okviru Ministarstva djeluje i Interventni tim za vuka i risa, koji provodi hitne i stručne intervencije u slučajevima neuobičajenih pojava jedinki koje odstupaju od očekivanog/uobičajenog prirodnog ponašanja karakterističnih za vrstu, u svrhu sigurnosti ljudi i imovine te zaštite ovih vrsta u skladu s propisima o zaštiti prirode, kao i u slučajevima sumnji na nezakonite radnje. Članovi Interventnog tima djeluju u situacijama kada je životinja pronađena u nevolji (npr. uhvaćena u zamku, ranjena, unutar ograde autoceste i dr.) ili stradala, kod sumnje na bolest, nezakonito ubijena (odstrel, usmrćena zamkom, sumnja na trovanje), nezakonito se drži u zatočeništvu, pojave problematičnih životinja u naselju ili koje učestalo uzrokuju veće štete i/ili se zadržavaju u neposrednoj blizini naselja.

Sustav za dojavu, web Obrazac za dojavu i provedba navedenih protokola omogućuju da svi sudionici, a posebice nalaznici na terenu, znaju kako dojaviti nalaz, odnosno pomoći divljim životinjama. U razdoblju 2017.-2021. izrađeno je [Izješće o provedbi Sustava za dojavu i praćenje uhvaćenih, usmrćenih, ozlijeđenih i bolesnih strogo zaštićenih životinja u razdoblju 2017. - 2021. godine](#). U planu je uključiti u protokol pojedine vrste ili skupine koje su značajno ugrožene ili učestalo stradavaju.

U području prekograničnog upravljanja velikim zvijerima, Republika Hrvatska sudjeluje u međunarodnim procesima uključujući Stalni odbor za velike zvijeri (u okviru Bernske konvencije). Unatoč aktivnom sudjelovanju, postoji prostor za daljnje unaprijeđenje prekogranične suradnje sa susjednim državama, osobito u pogledu razmjene podataka i koordinacije upravljačkih mjera.

Zaključak i preporuke

Strateški cilj 1 – *Povećati učinkovitost osnovnih mehanizama zaštite prirode* – predstavlja temeljni okvir za razvoj zakonodavnih, planskih i institucionalnih instrumenata u zaštiti prirode. Tijekom razdoblja 2017.–2025. ostvaren je značajan iskorak u zakonodavnom okviru, donošenju planova upravljanja i operacionalizaciji ciljeva očuvanja. Međutim, u pojedinim segmentima provedba je bila djelomična ili ograničena, što upućuje na potrebu za sustavnijim pristupom i jačanjem provedbenih kapaciteta. U kontekstu vrednovanja može se zaključiti da je Strateški cilj 1 bio relevantan i u velikoj mjeri ostvaren (75% ostvarenih aktivnosti), jer je od ukupno 28 aktivnosti njih 21 provedeno ili se kontinuirano provodi, dok su 3 djelomično provedene, a samo 2 nisu relevantne i 2 nisu provedene, što potvrđuje visoku razinu uspješnosti i relevantnosti cilja.

Ocjena provedbe:

Postignuća:

- Donošenje više od 35 zakonodavnih i podzakonskih akata koji izravno podupiru mehanizme zaštite prirode
- Uspostava ciljeva očuvanja za 100 % površine POP i 77 % površine POVS područja te njihova integracija u različite sektorske planove.
- Proširenje ekološke mreže u moru – 32,4 % mora pod zaštitom, ispunjena obveza iz EU Strategije za bioraznolikost do 2030.
- Planovi upravljanja područjima EM obuhvaćaju 377 područja EM na 17.390 km².
- Jačanje aktivnosti na prekograničnom upravljanju te valorizaciji zaštićenih područja (UNESCO geoparkovi, rezervat biosfere).

Ograničenja:

- Nije provedena analiza reprezentativnosti zaštićenih područja.
- Nedostatna kontinuirana primjena evaluacijskih alata poput METT za procjenu učinkovitosti upravljanja.
- Ograničeni pomaci u uključivanju dionika kroz modele delegiranog upravljanja (samo 1 ugovor za dva područja EM).

Preporuke za novo razdoblje (2026.–2035.):

- Sustavno vrednovanje učinkovitosti upravljanja: Uvesti redovitu primjenu alata METT i/ili sličnih metoda za sve kategorije zaštićenih područja.
- Analiza i širenje mreže zaštićenih područja: Provesti analizu reprezentativnosti zaštićenih područja i definirati kriterije za nova proglašenja.
- Delegirano upravljanje i suradnički modeli: Potaknuti formalizaciju skrbi putem ugovora s nevladinim sektorom i lokalnim zajednicama.
- Unaprjeđenje koordinacije: Ojačati međuresornu suradnju i uspostaviti preostale mehanizme za provedbu mjera očuvanja kroz sektorske politike.
- Jačanje međunarodne dimenzije: Potrebno jačanje prekogranične suradnje u upravljanju vrstama čije očuvanje zahtjeva prekogranično djelovanje

3.2. Strateški cilj 2: Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara

Sažetak cilja

Strateški cilj 2 usmjeren je na smanjenje negativnih utjecaja različitih sektora na prirodu te integraciju ciljeva očuvanja u sektorske politike, osobito u poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, vodno gospodarstvo i prostorno planiranje. Cilj uključuje i poticanje održivih praksi koje doprinose očuvanju bioraznolikosti kroz podržane mjere, promjene u zakonodavstvu i primjeni instrumenata poput OPEM-a i sektorskih planova.

Obuhvaćeni posebni ciljevi:

- 2.1. Osigurati održivo korištenje prirodnih dobara kroz sektorske planske dokumente
- 2.2. Ojačati sustav provedbe ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM)
- 2.3. Osigurati održivo korištenje zavičajnih divljih vrsta čije iskorištavanje nije regulirano posebnim propisima
- 2.4. Zaštititi genetsku raznolikost i održivo koristiti genetske izvore
- 2.5. Očuvati nefragmentirana prirodna područja i obnoviti najugroženija degradirana staništa
- 2.6. Uspostaviti sustav upravljanja stranim vrstama te provoditi mjere sprječavanja unošenja i širenja te suzbijanja invazivnih stranih vrsta

Stanje provedbe i rezultati:

Provedba Strateškog cilja 2 bila je izrazito među-sektorska i operativno zahtjevnija, s obzirom na njegovu svrhu usmjerenu na smanjenje direktnih pritisaka na prirodu i promicanje održivog korištenja prirodnih dobara. Aktivnosti su se provodile unutar šest posebnih ciljeva, a obuhvaćale su:

- integraciju mjera očuvanja prirode u sektorske strategije i planske dokumente,
- jačanje provedbe ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM),
- uspostavu zakonodavnog i provedbenog okvira za upravljanje invazivnim stranim vrstama,
- izradu sektorskih smjernica i protokola u svrhu smanjenja utjecaja na bioraznolikost,
- provedbu poticajnih mjera kroz EU fondove (agro-okolišne mjere, održivo ribarstvo),
- sudjelovanje u međunarodnim inicijativama i prekograničnim projektima za obnovu ekosustava i očuvanje vrsta.

Kontinuirano se radi na poboljšavanju učinkovitost postupaka vezanih uz zaštitu prirode kroz suradnju i komunikaciju sa sektorima pri izradi/donošenju sektorskih planova i prostornih planova. Izmjenama Zakona o zaštiti prirode iz 2018. (Narodne novine, br.15/18) definirana je izrada i donošenje planova upravljanja EM, čiji je doprinos opisan u poglavlju 3.1. provedba strateškog cilja 1.

Člancima 56. i 56.b spomenutog Zakona, upravljanje područjima EM koja se nalaze unutar šuma i šumskog zemljišta integrirano je u proces gospodarenja šumama, na način da su šumskogospodarski planovi kojima se gospodari šumama i šumskim zemljištem određene gospodarske jedinice, a koji sadrže elemente propisane člankom 56. navedenog Zakona, ujedno i planovi upravljanja ekološkom mrežom (šumska ciljna staništa i ciljne vrste vezane uz šumska staništa). Na taj se način ostvaruje sinergija prilikom planiranja aktivnosti različitih sektora na istim površinama. S druge strane, implementacija planiranih propisanih radova u šumarstvu je ona koja može ugroziti ili doprinijeti očuvanju bioraznolikosti, a time i ekološke mreže, ovisno o načinu na koji su radovi planirani i implementirani. Zahtjevi oba plana postoje u sektorskim zakonima, ali ujedinjavanjem oba procesa u jedan proces planiranja postignuta je sinergija, jer se provođenjem

mjera iz šumskogospodarskih planova može direktno doprinijeti očuvanju područja EM. MZOZT je temeljem članka 56 b. Zakona o zaštiti prirode izdalo suglasnost na 360 planova koji su ujedno i planovi upravljanja područjem ekološke mreže neovisno o tome da li se radi o privatnim ili državnim šumama. Tim je planovima obuhvaćeno 70,08 % površine kopnenog dijela ekološke mreže Natura 2000 (status kolovoz 2025.). Planovi imaju važenje 10 godina. Odobreni planovi obuhvaćaju razdoblje od 2018. do 2033. godine. Dodatnih 30 planova sa važenjem 2024.- 2033. godine i 50 planova sa važenjem od 2025. – 2034. godine su u postupku odobravanja. Za ostale šumskogospodarske planove koji će ujedno biti planovi upravljanja ekološkom mrežom (prema procjeni oko 73 plana za šume u državnom vlasništvu) donošenje se planira sukcesivno u skladu sa istekom važećih šumskogospodarskih planova zaključno sa 2027. odnosno 2028. godinom (odobravanje se očekuje do kraja 2029. godine).

Vezano za jačanje suradnje između sektora vodnog gospodarstva i sektora zaštite prirode u dijelu osiguravanja učinkovite provedbe mjera zaštite prirode u godišnjem Programu radova održavanja u području zaštite od štetnog djelovanja voda u sklopu OPKK projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“ provedeno je praćenje učinkovitosti mjera za očuvanje slatkovodnih ekosustava te je izrađen Priručnik za primjenu mjera za očuvanje slatkovodnih ekosustava (ZZOP, 2022.), koji prati i Terenski priručnik (ZZOP, 2022.). Ovi priručnici izrađeni su na temelju analiza pojedinačnih stručnjaka (biologa, hidrotehničara, stručnjaka za pojedine taksonomske skupine), rezultata istraživanja biljnih i životinjskih taksonomskih skupina za tipične radove košnje, sječe i uklanjanja ostataka, te prethodnih iskustava svih dionika u provedbi OPEM-a, programa radova održavanja u području zaštite od štetnog djelovanja voda i primjene zahtjeva zaštite prirode u Republici Hrvatskoj propisanih ovim postupkom, a koji zapravo predstavljaju mjere za očuvanje slatkovodnih ekosustava. Mjere navedene u Priručniku temelje se i na rezultatima interdisciplinarnih radnih sastanaka sa svim dionicima, tj. stručnim institucijama, tijelima odgovornima za evaluaciju, provedbu i praćenje provedbe programa održavanja voda, kao i na analizi stručnih mišljenja i rješenja te iskustava iz drugih država članica EU. Dodatno je izrađen Tehnički priručnik – postupovnik suradnje između sektora vodnog gospodarstva i sektora zaštite prirode pri ishodu uvjeta zaštite prirode (za 4-godišnje razdoblje).

Vezano za napredak ostvaren u ribarstvu tijekom razdoblja provedbe Strategije, u 2020. godini donesen je Pravilnik o obavljanju ribolova u zaštićenim područjima, posebnim staništima i područjima s posebnom regulacijom ribolova (NN 125/2020). Pravilnikom se propisuje regulacija ribolova u dijelovima mora koji su zaštićeni u kategoriji nacionalnog parka, parka prirode, posebnim ihtiološkim rezervatima i posebnim rezervatima u moru, posebnim staništima uključujući područja ribolovnog mora s posebnom regulacijom ribolova. Dugogodišnja je praksa sudjelovanja sektora zaštite prirode u izradi planskih dokumenata odnosno planovima gospodarenja prirodnim dobrima iz sektora ribarstva. Kontinuirano se provode postupci prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu za planove upravljanja ovlaštenika ribolovnog prava kojim se uređuje gospodarenje ribama slatkovodnih (kopnenih) voda, a koji obuhvaćaju ribolov, poribljavanje, zaštitu riba i njihovo stanište. Svi planovi upravljanja ribolovnim područjima/zonama slatkovodnih (kopnenih) voda kao i revizije planova upravljanja za pojedina administrativna područja Republike Hrvatske obuhvaćeni su postupkom prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu gdje se na planskoj razini procjenjuje mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i

cjelovitosti područja ekološke mreže s obzirom na zahvate i aktivnosti koje se planiraju tim planovima upravljanja.

U svrhu postavljanja osnove za poboljšanje znanja o stanju bioraznolikosti mora, kroz Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.-2020. u sklopu posebnog cilja „Razvoj i provedba integrirane pomorske politike“ proveden je samo jedan projekt „Usluga praćenja stanja populacija ježinaca i trpova“ (2019. – 2021.)², naručitelja MPŠR. Cilj je bio ustanoviti stanje populacija ježinaca u prirodi i pratiti promjene (oscilacije) u njihovoj dinamici a u svrhu evaluacije uvjeta po kojima je sakupljanje ježinaca dopušteno. Vezano uz šaranske ribnjake, kao doprinos očuvanju bioraznolikosti kroz EU Program za ribarstvo i akvakulturu isplaćuje se naknada po hektaru ukupne proizvodne površine za dodatne troškove ili izgubljene prihode zbog specifičnih upravljačkih uvjeta koji proizlaze zbog Natura 2000 područja, kao i državna potpora za štete od zaštićenih životinja na šaranskim ribnjacima.

U cilju daljnjeg unapređenja suradnje između sektora ribarstva i sektora zaštite prirode, MPŠR, Uprava ribarstva od 2024. godine u suradnji s MZOZT provodi projekt „Izrada specifičnih ciljeva očuvanja za ciljne vrste i stanišne tipove područja ekološke mreže Natura 2000“ (Ev.br.23/2024/VV), za 238 područja ekološke mreže Natura 2000 koji je financiran iz Programa za ribarstvo i akvakulturu za programsko razdoblje 2021.-2027. Također u sklopu provedbe ovog Programa u 2023. godini objavljen je Pravilnik o provedbi mjere I.7 "Otkup ribolovnih prava", naknada za otkup prava obavljanja ribolova za ribolov obalne mreže potegače i sjekirica za rezanje koralja. Otkupom ribolovnih prava za ove alate smanjio se dio pritiska na prirodu.

S ciljem podizanja svijesti o važnosti očuvanja osjetljivih vrsta, olakšanja njihovog prepoznavanje te unaprjeđenja primjene propisa kojima se štite osjetljive vrste, u 2024. godini je održana radionica s predstavnicima ribara na kojoj je predstavljen Vodič za prepoznavanje i postupanje s osjetljivim vrstama u morskom ribarstvu³, prvenstveno namijenjen ovlaštenicima povlastica za gospodarski i mali obalni ribolov te sportskim i rekreativnim ribolovcima. Vodič pruža upute za postupanje u slučajevima slučajnog ulova osjetljivih vrsta, kao što su morski sisavci i ptice, te uključuje letke s uputama specifičnim za svaku skupinu vrsta. U dijelu provedbe mjere očuvanja i obnove zelene infrastrukture ulaganja su bila usmjerena na očuvanje i obnovu zelene infrastrukture u urbanim područjima temeljem Programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine⁴, pri čemu je dio projekata već financiran sredstvima iz Nacionalnog programa opravka i otpornosti u iznosu od gotovo 25 milijuna EUR, a veći broj projekata će se financirati kroz Program konkurentnost i kohezija u iznosu od preko 70 milijuna EUR. U skladu sa Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu te u cilju doprinosa Akcijskom planu Vlade RH o sadnji dodatnih stabala za kompenzaciju emisija automobilske turističke posjete RH do 2030. godine⁵, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost je u suradnji s nadležnim Ministarstvom od 2022. godine provodio javne pozive kojima je omogućeno sufinanciranje projekata prilagodbe klimatskim promjenama u urbanim

² <https://euribarstvo.hr/wp-content/uploads/Završno-izvješće-praćenje-stanja-populacije-jezinaca.pdf>

³ [https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/akvakultura/Ministarstvo%20poljoprivrede-brosura%20Vodic%20osjetljive%20vrste%2052%20str%20\(2\).%2029.12.2023.-7.pdf](https://ribarstvo.mps.hr/UserDocsImages/akvakultura/Ministarstvo%20poljoprivrede-brosura%20Vodic%20osjetljive%20vrste%2052%20str%20(2).%2029.12.2023.-7.pdf)

⁴ https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EnergetskaUcinakovitost/Program_razvoja_zelene_infrastrukture_do_2030.pdf

⁵ <https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/sume/sumarstvo/Akcijski%20plan%20sadnje%20dodatnih%20stabala.pdf>

sredinama uz slogan „Zelena strana ulice“. Kroz tri javna poziva u razdoblju 2022.-2024. sredstvima Fonda sufinancirana je ukupno 201 prihvatljiva prijava kojima je planirana sadnja 73.750 stabala te 69.463 grma. Sufinanciranjem sredstvima Fonda u iznosu od 44,9 mil. € planirana je realizacija prijavljenih projekata u vrijednosti od 61,2 mil. €. Prijavljeni projekti odnose se na formiranje novih zelenih površina unutar urbanih prostora, izgradnju skloništa od toplinskih valova, ozelenjivanje postojećih nadstrešnica koje pružaju zaštitu od sunca na stajalištima javnog gradskog prijevoza putnika, izgradnju javnih slavina sa zdravstveno ispravnom pitkom vodom, projekte urbanih vrtova, formiranje urbanih šuma, izgradnju pješačkih i biciklističkih staza s ciljem povećanja površina pod krošnjama u urbanim i periurbanim područjima te projekte informiranja javnosti i edukacije o klimatskim promjenama.

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (PRR) provodio se do 2023. godine, odnosno do odobranja Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike 2023. – 2027. (SPZPP). Određene mjere/operacije iz PRR-a za koje je preuzeta višegodišnja obveza provodile su se i tijekom 2023. i 2024. godine. Pozitivan utjecaj na bioraznolikost u okviru PRR-a imale su sljedeće mjere, čija se provedba prati na temelju prihvatljive površine izražene u hektarima: M10 – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene, M11 – Ekološki uzgoj i M13 – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima. Prema podacima o prihvatljivoj površini za koju je odobrena potpora, bilo u okviru mjera PRR-a, bilo u okviru intervencija SPZPP-a, za razdoblje od 2017. do 2024. godine, površine pod poljoprivredno-okolišnim potporama povećale su se dva puta (s 553.256 ha u 2017. godini na 1.108.433 ha u 2024. godini), kao i broj korisnika koji provode mjere PRR-a ili intervencije ZPSPP-a koje doprinose očuvanju bioraznolikosti u okviru poljoprivredno okolišnih mjera (sa 70.012 korisnika u 2017. na 138.333 korisnika u 2024. godini).

Inspekcija zaštite prirode je u okviru pojačanih nadzora zbog krivolova ptica na ribnjacima pojačala i nadzore ribolovno-gospodarskih osnova, kako na zaštićenim područjima, tako i na području ekološke mreže. Općenito je u odnosu na 2017. godinu broj inspekcijskih nadzora na području ekološke mreže porastao za 46 %. U odnosu na 2017. godinu, broj samostalnih nadzora inspektora zaštite prirode vezanih za komercijalno iskorištavanje divljih vrsta porastao je za 43 %. Koordinirani nadzori su većinom inicirani prijavama, a provode se najčešće sa ribarskom inspekcijom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva i Ministarstvom unutarnjih poslova (vezano za izlov ježinaca), dok se u manjoj mjeri provode nadzori sa Carinskom upravom (uglavnom vezano za prekogranični promet vrstama koje se ne smiju komercijalno koristiti). (Izvor DIRH 2025.)

U dijelu vezanom uz izradu karte stanišnih koridora važnih za kretanje faune ugrožene fragmentacijom došlo je do promjene pristupa. Umjesto izrade posebne karte, koridori za velike zvijeri, šišmiše i ptice integrirani su u podlogu za Karte osjetljivosti prostora Republike Hrvatske na razvoj solarnih i vjetroelektrana, koje su javno dostupne putem Bioportala. Također, nije bilo potrebe za izradu zasebnih nacionalnih smjernica za osiguravanje kontinuiteta vodotoka za faunu riba budući da postoji cijeli niz EU smjernica koje su ocijenjene kao prikladne za RH i korištene kod propisivanja uvjeta. [Tehničke smjernice](#) za osiguranje propusnosti prometne infrastrukture napravljene su 2015. godine i dalje su relevantne. Skup nacionalnih pokazatelja za fragmentaciju staništa nije ažuriran zbog nedostatka relevantnih ažuriranih podloga, no fragmentacija je

djelomično adresirana u ovom razdoblju kroz pripremu Izvješća o stanju očuvanosti stanišnih tipova za razdoblje 2019.-2024. Aktivniji rad na pokazateljima i metodologiji izračuna očekuje se u narednom razdoblju u okviru provedbe praćenja stanja stanišnih tipova, ažuriranja nacionalne liste pokazatelja te u cilju pripreme nacionalnog plana obnove.

Tijekom razdoblja provedbe Strategije poduzeti su određeni koraci u unaprjeđenju praćenja stradavanja strogo zaštićenih životinja od prometne infrastrukture i elektroenergetskih vodova. HEP provodi sporazum o suradnji s javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području županija za provedbu mjera zaštite, praćenja populacije i prstenovanja strogo zaštićene vrste bijele rode (*Ciconia ciconia* L.) u kojoj sudjeluju distribucijska područja u kontinentalnoj Hrvatskoj. Temeljem usuglašenog godišnjeg akcijskog plana gnijezda bijele rode položena na stupove elektro-distribucijske mreže izdižu na nosače, provode mjere zaštite od strujnog udara te uklanjaju neaktivna gnijezda⁶. U 2020. godini potpisan je Sporazum o sudjelovanju u međunarodnom projektu „LIFE Danube Free Sky -Transnacionalno očuvanje ptica duž rijeke Dunav“. Glavna aktivnost HEP ODS je smanjenje opasnosti od stradavanja ptica od električne energije i kolizije ptica na vodovima Elektroslavonije Osijek unutar parka prirode Kopački rit. Na 35kV dalekovodu Kneževi Vinogradi unutar Kopačkog rita ugrađena su ukupno 564 divertera pomoću drona. Diverteri odvlače pozornost pticama kako ne bi došlo do sudara s vodovima pri čemu se postiže sigurnija ruta migracija ptica duž Dunava i povećava stopa preživljavanja 19 prioritetnih vrsta ptica unutar ukupno 22 područja ekološke mreže značajnih za ptice (POP). Primjenom zaštitnih mjera na dalekovodima povećana je uočljivost vodiča pticama na više od 245 km dionica dalekovoda najvišeg prioriteta. Projekt LIFE SUPort uključuju mjere zaštite ptica na 200 stupova nadzemne srednjenaponske mreže ugradnjom izolacijske opreme i zamjenom golih vodiča izoliranim vodičima.

Izrađen je popis vrsta i staništa osjetljivih na klimatske promjene projektom financiranim iz sredstava ETS-a.

Ministarstvo je izradilo niz općih i tematskih priručnika i smjernice za izradu studija Glavne ocjene za specifične tipove zahvata, i to u periodu izrade i usvajanja Strategije tijekom 2015. i 2016. godine: Priručnik za ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu (OPEM), Stručne smjernice - Male hidroelektrane, Stručne smjernice - Upravljanje rijekama, Stručne smjernice - Prometna infrastruktura i Stručni priručnik za procjenu utjecaja zahvata na velike zvijeri pojedinačno te u sklopu planskih dokumenata. Ministarstvo je 2022. godine pripremio Smjernice za sagledavanje i ublažavanje utjecaja antropogene buke na morske sisavce i morske kornjače, namijenjene procjeni za smanjenje negativnog utjecaja buke na morske sisavce i kornjače tijekom postupaka procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Sve je dostupno na [poveznici](#).

Za sada još nije izrađena jedinstvena baza podataka OPEM postupaka. Postoji interna baza koju vodi Zavod za zaštitu okoliša i prirode.

Ostvaren je značajan napredak u uspostavi sustava upravljanja stranim vrstama. Najveći iskorak postignut je u zakonodavnom okviru, donošenjem Zakona o sprječavanju unošenja i širenja stranih

⁶ Temeljem usuglašenog godišnjeg akcijskog plana prema navedenom Sporazumu izdaju se dopuštenja za izuzeća od zabranjenih radnji sa strogo zaštićenim vrstama iz članka 155. Zakona o zaštiti prirode

te invazivnih stranih vrsta (Narodne novine, br. 15/18), s izmjenama iz 2019. godine (Narodne novine, br. 14/19). Nacionalni okvir dodatno je ojačan Pravilnikom o crnoj i bijeloj listi stranih vrsta (Narodne novine, br. 13/24) te Uredbom o procjeni ekološkog rizika i rizika invazivnosti (Narodne novine, br. 102/24). Provođenje Zakona je omogućeno u praksi kroz obavljene preporuke za stavljanje na tržište i uvođenje u prirodu, koje zahtijevaju [dopuštenje Ministarstva](#).

U okviru planskih mjera izrađeni su akcijski planovi za putove unošenja invazivnih stranih vrsta, uključujući spontano širenje, s posebnim naglaskom na mjere praćenja stanja, ranu detekciju i edukaciju dionika. Također su izrađeni i planovi upravljanja za pet vrsta s EU crne liste – dvije biljne vrste (prava svilenica (*Asclepias syriaca*) i žljezdasti nederak (*Impatiens glandulifera*), (2021.) te tri životinjske vrste (signalni rak (*Pacifastacus leniusculus*), mali indijski mungos (*Herpestes javanicus auro-punctatus*) i kornjača (*Trachemys scripta*), (2022.).

U području invazivnih stranih vrsta u Republici Hrvatskoj proveden je niz projekata, osobito uz financijsku podršku EU fondova (LIFE, Interreg, OPKK) i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Projekti su obuhvatili izradu zakonodavnog i strateškog okvira, razvoj alata za rano otkrivanje i brzo djelovanje, provedbu eradikacijskih mjera na prioritetnim lokacijama te jačanje kapaciteta stručnjaka i službi koje provode kontrolu i nadzor. Detaljniji pregled provedenih projekata, njihovih ciljeva i rezultata dostupan je na mrežnim stranicama [Invazivne strane vrste](#)

Hrvatska je aktivna u međunarodnoj suradnji i praćenju IAS-a, sudjelujući u projektima i mrežama kao što su ESENIAS Tools i radna skupina DIAS u sklopu EU Strategije za dunavsku regiju (prioritetno područje 6). Također, javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima sudjeluju u prekograničnim projektima vezanima za IAS, primjerice u projektu „Očuvanje staništa sliva rijeke Save kroz međunarodno upravljanje invazivnim vrstama – Sava TIES“, koji je razvijao inovativne modele kontrole i uklanjanja invazivnih vrsta duž rijeke Save.

Vezano uz genetsku raznolikost, izrađen je prvi Nacrt pravilnika o uvjetima za obavljanje poslova genskih banaka strogo zaštićenih vrsta, no kroz rad na pravilniku zaključeno je kako se zbog financijskih implikacija za podršku radu i održavanju genskih banki, kao posljedica izdavanja ovlaštenja, ne bi pokretala procedura usvajanja Pravilnika i proces ovlaštenja genskih banki strogo zaštićenih vrsta.

Zakonom o provedbi Uredbe (EU) br. 511/2014 o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji (Narodne novine, br. 20/18 i 14/19) utvrđena su između ostalog nadležna tijela, postupanje nadležnih tijela i korisnika, stručni i inspeksijski nadzor te prekršajne odredbe. Međutim, nije izrađen plan provjera i proveden stručni nadzor potencijalnih korisnika.

Zbog nedostatnih ljudskih kapaciteta unutar resornog Ministarstva nije napravljena analiza mogućnosti za plaćanje naknada za uzimanje iz prirode zavičajnih divljih vrsta čije se uzimanje u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa provodi sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode. Ovaj nedostatak posebno se odnosi na ograničen broj stručnjaka koji prate i obrađuju podatke o korištenju zavičajnih divljih vrsta, što onemogućuje sustavno praćenje i procjenu ekonomskih aspekata korištenja vrsta. Uz to, postoje i ograničeni financijski kapaciteti za provedbu analitičkih i administrativnih (npr. digitalno podnošenje zahtjeva) u ovom području.

U odnosu na 2017. godinu, broj samostalnih nadzora inspektora zaštite prirode vezanih za komercijalno iskorištavanja divljih vrsta porastao je za 43 %. Koordinirani nadzori su većinom inicirani prijavama, a provode se najčešće sa ribarskom inspekcijom Ministarstva poljoprivrede i Ministarstvom unutarnjih poslova (vezano za izlov ježinaca), dok se u manjoj mjeri provode nadzori sa Carinskom upravom (uglavnom vezano za prekogranični promet vrstama koje se ne smiju komercijalno koristiti).

Zaključak i preporuke

U cjelini, Strateški cilj 2 - *Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo korištenje prirodnih dobara* se može ocijeniti kao važan i djelomično učinkovit, ali nedostatno snažan da bi osigurao sustavno smanjenje pritisaka na prirodu. Za novo razdoblje potrebno je pojačati provedbeni i nadzorni okvir, osigurati stabilne kapacitete i financiranje te dublje integrirati ciljeve očuvanja u sve sektorske politike. Istodobno, cilj u velikoj mjeri ostvaren (78 %), jer je od ukupno 18 aktivnosti njih 14 provedeno ili se kontinuirano provodi, 1 djelomično provedena, dok su samo 3 neprovedene, što ukazuje na dobar napredak, ali i na potrebu jačanja provedbe pojedinih planiranih mjera, kao što se navodi u preporukama.

Ocjena provedbe:

Postignuća:

- Zakonodavni okvir za IAS znatno je unaprijeđen: doneseni su ključni zakoni i podzakonski akti, uključujući Zakon o sprječavanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta, pravilnike i uredbe o riziku invazivnosti,
- Integracija u sektore ostvarena je ponajviše u šumarstvu i dijelom u vodnom gospodarstvu, gdje su šumskogospodarski planovi preuzeli ulogu planova upravljanja ekološkom mrežom, a u vodnom gospodarstvu izrađeni priručnici i tehničke smjernice za očuvanje slatkovodnih ekosustava.
- Ojačana je provedba postupaka za ocjena prihvatljivosti (OPEM), čemu je doprinijela i dostupnost tematskih priručnika i smjernica.
- Invazivne strane vrste (IAS) – izrađeni su akcijski planovi, planove upravljanja za pet vrsta, edukaciju više od 700 službenika i javne kampanje; provedeni su i projekti eradikacije na prioritetnim lokacijama uz podršku FZOEU.
- Financiranje iz EU fondova omogućilo je niz mjera koje su pridonijele smanjenju pritisaka na prirodu i poticanju održivog korištenja.

Ograničenja

- Ciljevi očuvanja su na odgovarajući način ugrađeni u planske dokumente pojedinih sektora (šumarstvo, vodno gospodarstvo), dok je za dio sektora potrebno poboljšati provedbu
- OPEM još uvijek nema jedinstvenu nacionalnu bazu podataka, što otežava praćenje i analizu učinka postupaka, ograničava pristup informacijama i mogućnost uključivanja javnosti.

- Iako je IAS sustav razvijen, provedba aktivnosti kontrole i eradikacije IAS oslanja se isključivo na projektne aktivnosti; nedostaje sustavna analiza učinkovitosti eradikacije i trajnih učinaka mjera.
- Genetska raznolikost i zavičajne vrste nisu dovoljno adresirane: nije izrađena analiza mogućnosti plaćanja naknada za korištenje zavičajnih divljih vrsta niti sustavna baza podataka o njihovom korištenju, kao ni uspostavljena mreža ovlaštenih genskih banaka za očuvanje strogo zaštićenih vrsta.
- Nije izrađen plan provjera niti proveden stručni nadzor potencijalnih korisnika genetskih resursa.
- Obnova degradiranih staništa provedena je fragmentarno kroz projekte, bez nacionalnog plana ili jasnog prioritiziranja područja.

Preporuke za novo razdoblje (2026.–2035.):

- Razviti jedinstvenu bazu podataka o postupcima ocjene prihvatljivosti (OPEM).
- Izraditi analizu efikasnosti primijenjenih mjera i poticaja u poljoprivredi u odnosu na ciljeve zaštite bioraznolikosti i po potrebi revidirati primjenu mjera
- Nastaviti uspostavljenu praksu poziva za provedbu mjera eradikacije i kontrole IAS za definirane prioritetne vrste i područja.
- Osnažiti provedbu mjera očuvanja genetske raznolikosti, te mehanizme naknada za korištenje zavičajnih divljih vrsta i razvoj baze podataka o njihovom korištenju.
- Donijeti i provesti potrebne mjere za uspostavu cjelovitog sustava za pristup i podjelu dobiti od korištenja genetskih resursa, te provjeru usklađenosti korisnika.
- Ubrzati obnovu degradiranih staništa kroz usvajanje i provedbu nacionalnog plana obnove te osigurati financijske i administrativne kapacitete za provedbu.
- Ojačati monitoring i evaluaciju učinaka sektorskih mjera na stanje ekosustava, primarno kroz nacionalni plan obnove.
- Osigurati dostupnost potpora s pozitivnim utjecajem na bioraznolikost kontinuirano kroz programska razdoblja te poticati njihovo korištenje.

3.3. Strateški cilj 3: Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode

Sažetak cilja:

Strateški cilj 3 usmjeren je na jačanje institucionalnih, tehničkih, stručnih i financijskih kapaciteta nužnih za učinkovito funkcioniranje sustava zaštite prirode. Ovaj cilj prepoznaje da bez dovoljno stručnih ljudi, stabilnih izvora financiranja i održive institucionalne podrške nije moguće dugoročno ostvariti ciljeve očuvanja bioraznolikosti.

Cilj uključuje tri komponente: jačanje institucionalnih kapaciteta, jačanje tehničkih znanja i vještina djelatnika te osiguravanje financijske održivosti sustava. Naglasak je na osposobljavanju i

profesionalizaciji djelatnika u javnim ustanovama i nadležnim tijelima, razvoju mehanizama kontinuiranog obrazovanja i vrednovanja rada, te diversifikaciji financijskih izvora, s posebnim oslanjanjem na EU fondove i inovativne mehanizme financiranja.

Obuhvaćeni posebni ciljevi:

- 3.1. Ojačati institucionalne kapacitete u zaštiti prirode
- 3.2. Nastaviti jačati tehnička znanja i vještine za učinkovito provođenje zaštite prirode
- 3.3. Povećati financijsku održivost sustava zaštite prirode

Stanje provedbe i rezultati:

Provedba Strateškog cilja 3 bila je usmjerena na jačanje institucionalnih, tehničkih i financijskih kapaciteta sustava zaštite prirode, kao preduvjeta za učinkovito ostvarenje svih drugih ciljeva Strategije. Aktivnosti su se provodile kroz tri posebna cilja, a obuhvaćale su niz zakonodavnih, organizacijskih i praktičnih mjera.

Nastavno na jačanje institucionalnih kapaciteta javnih ustanova, u sklopu projekta PARCS izrađena je stručna analiza korištenja ljudskih resursa (MINGOR ZZOP (2021.): Analiza pravilnika o unutarnjem ustrojstvu javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže. Zavod za zaštitu okoliša i prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja).

Također, provedena je segmentirana analiza opremljenosti javnih ustanova prijevoznim sredstvima u okviru projekta tehničke pomoći „Tehnička pomoć za pripremu projekata za očuvanje i upravljanje Natura 2000 mrežom“. Dodatno su standardizirane uniforme djelatnika javnih ustanova te izrađen i doraden Pravilnik o službenoj odori čuvara prirode (Narodne novine, br. [117/17](#), [109/19](#)). Javne ustanove dodatno su opremljene kroz više programa i projekata: OPKK projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“ (60 vozila i 25 plovila), „Projekt integracije u EU Natura 2000 (NIP)“ (vatrogasna vozila i oprema za monitoring), kao i programe FZOEU usmjerene na elektrifikaciju voznog parka.

Vezano uz uspostavu sustava praćenja učinkovitosti djelatnika javnih ustanova u području upravljanja, odustalo se od ovakvog pristupa te je utvrđeno da je prioritet razviti sustav za procjenu učinkovitosti upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže EU, umjesto sustava usmjerenog na pojedinačne djelatnike. Iako Zakonom o zaštiti prirode nije propisana obveza kontinuirane edukacije djelatnika u sustavu zaštite prirode, unaprijeđen je program stručnog usavršavanja čuvara prirode. Od 2023. godine provodi se trodnevni trening „Uvod u zaštitu prirode i neposredni nadzor za čuvare prirode“, umjesto dotadašnjeg jednodnevnog.

Definirane su kompetencije službi čuvara prirode i stručnih službi javnih ustanova, uključujući one za glavne čuvare prirode i stručne voditelje (HAOP (2018.): Kompetencije djelatnika javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže). Nadalje, kroz projekte suradnje s akademskim institucijama razvijeni su standardi zanimanja (npr. u sklopu projekta EkoRaMa).

U sklopu projekta EFFICIENTN2K – „Jačanje institucionalne suradnje u nadzoru i provedbi zaštite u zaštićenim morskim područjima Natura 2000“ Udruga Sunce izradila je „Analizu

institucionalnog i pravnog okvira postojećih kapaciteta u zaštićenim područjima u Hrvatskoj“⁷ u kojoj su dane preporuke za unaprjeđenje sustava nadzora i provedbe zaštite. Procjena potreba za jačanjem kapaciteta: U sklopu projekta „Tehnička pomoć za pripremu projekata za očuvanje i upravljanje Natura 2000 mrežom“ izrađena je Procjena potreba za jačanjem kapaciteta (TNA) te Izvješće o procjeni potreba za jačanjem kapaciteta (HAOP, 2018.). Po završetku projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“ u rujnu 2023. godine provedena je nova procjena potreba (TNA) te izrađena Studija analize procjena potreba za obukom i razvojem te identifikacija praznina u provedbi Programa edukacije djelatnika u zaštiti prirode.

Plan jačanja kapaciteta za djelatnike zaštićenih područja u Hrvatskoj izrađen je 2016. godine. Novi plan nije izrađen, no u okviru Studije analize procjena potreba (2023.) sagledani su individualni i organizacijski kapaciteti javnih ustanova te dana procjena uspješnosti provedbe Programa edukacije djelatnika u zaštiti prirode.

Program edukacije djelatnika u zaštiti prirode razvijen je, revidiran i nadograđen kroz provedbu projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“. Ukupno je razvijeno 14 tematskih kurikula koji su obuhvatili širok spektar tema – od participativnog upravljanja i GIS-a u zaštiti prirode, do specijaliziranih modula vezanih uz Ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu i postupanje s ugroženim vrstama. Između 2011. i 2017. prosječno je provedeno pet različitih modula godišnje, dok je od 2018. do 2024. godine provedeno u prosjeku dva treninga godišnje (s izuzetkom intenzivne provedbe kroz projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“ u razdoblju 2021.–2023.). Razvijen je i višednevni Uvodni tečaj za novozaposlene djelatnike u sustavu zaštite prirode, koji je dvaput proveden 2019. godine.

Na godišnjoj razini redovito se održavaju Skup stručnih službi te Seminar čuvara prirode, što osigurava sustavnu razmjenu znanja i iskustava u sektoru. Interni portal Informacijskog sustava zaštite prirode, funkcionalan od 2016., sadrži kalendar događanja, arhivu materijala i relevantne smjernice, a dodatno je nadograđen sadržajima vezanim uz Program edukacije kroz projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“.

Kroz projekt PARCS uspostavljen je [webshop Parkova Hrvatske](#) (2017.), čime je uvedena online prodaja ulaznica i usluga. U 2023. godini su webportal i webshop Parkovi Hrvatske implementirani na novi CMS sustav, dorađene su funkcionalnosti s tehničke strane, a pored postojećih 8 parkova koji su redovno koristili webshop dodani su NP Risnjak i PP Lonjsko polje te parkovi koji imaju vlastite webshope (NP Krka, NP Plitvička jezera, NP Brijuni, PP Velebit i PP Biokovo), odnosno omogućeno je da putem webshopa Parkova Hrvatske poveznica vodi na njihove webshope. U tijeku je uključivanje PP Žumberak – Samoborsko gorje u korištenje webshopa. Na webshop su dodani i parkovi koji nemaju prodaju ulaznica putem webshopa, na način da korisnici dobiju informaciju da se ulaznica može kupiti u parku ili da se ulaz u park ne naplaćuje, ovisno o pojedinom parku.

Na financijskoj razini, u razdoblju provedbe Strategije, ostvaren je značajan napredak ponajprije korištenjem fondova Europske unije. Do kolovoza 2025. godine kroz Operativni program

⁷ Špika, M., Rajković, Ž., Zrnčić, V., Miletić, A., Jakl, Z., & Dokoza, F. (2024). Analiza institucionalnog i pravnog okvira postojećih kapaciteta u zaštićenim područjima u Hrvatskoj. Sunce. Interreg Italy – Croatia EFFICIENTN2K Project, 223 str

Konkurentnost i kohezija (OPKK), u dijelu sredstava namijenjenih prirodi za specifični cilj IP 6iii, ugovoreni su projekti ukupne vrijednosti 160,62 milijuna EUR, što je 28 % više od početne alokacije, dok je za specifični cilj IP 6c2 ugovoreno 127,61 milijun EUR, odnosno 16 % više od planiranog. Uz OPKK, javne ustanove i Ministarstvo aktivno sudjeluju kao korisnici ili partneri u projektima financiranim iz programa LIFE, prekograničnim i transnacionalnim programima.

U okviru investicijskog prioriteta 6iii „Zaštita i obnova biološke raznolikosti i tla te promicanje ekosustavnih usluga, uključujući NATURA 2000 i zelenu infrastrukturu“, ulaganja su bila usmjerena u nekoliko strateških intervencija: razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000, uspostavu sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta, izradu morskih karata obalnih i pridnenih staništa u Jadranskom moru, razvoj sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova te evidentiranje posebnih pravnih režima parkova u katastar i zemljišne knjige (rezultati projekata su adresirani kroz tekst vrednovanja).

Za promicanje održivog korištenja prirodne baštine kroz ulaganja u posjetiteljsku infrastrukturu, u okviru specifičnog cilja 6c2 „Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine“, provedeno je ukupno 52 projekta. Od toga se 17 projekata odnosilo na nacionalne parkove i parkove prirode, 33 projekta na županijske i lokalne javne ustanove za upravljanje prirodom, dok su 2 projekta provedena u okviru inicijative Slavonija, Baranja i Srijem.

U cilju osiguranja stabilnog i višegodišnjeg financiranja ekološke mreže Natura 2000, Vlada Republike Hrvatske donijela Program financiranja ekološke mreže Natura 2000 (2022.). Program definira strateške prioritete i mjere za razdoblje 2021.–2027., kao i procijenjene potrebe za njihovim financiranjem te osigurava poveznicu s relevantnim fondovima i programima Europske unije. Financijska sredstva potrebna za provedbu strateških prioriteta Programom su procijenjena na iznos od 1.588.664.770 eura za razdoblje 2021.–2027. a uključuje sredstva Kohezijskog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi, Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu, Europskog socijalnog fonda i programe Europske teritorijalne suradnje te Program za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i Obzor Europa.

U programskom razdoblju 2021.–2027. osiguran je nastavak korištenja kohezijskih sredstava za zaštitu prirode kroz Program Konkurentnost i kohezija 2021.–2027. (PKK), u okviru specifičnog cilja 2vii „*Jačanje zaštite i očuvanja prirode, bioraznolikosti i zelene infrastrukture, među ostalim i u urbanim područjima, te smanjenje svih oblika onečišćenja*“. Za ovaj cilj predviđeno je 122 milijuna eura. Kako bi se osiguralo očuvanje i obnova naših najvrjednijih područja u prosincu 2024. godine Ministarstvo je objavilo poziv „Poboljšano upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Natura 2000“ (PK.3.7.05) ukupne vrijednosti 75 milijuna eura, namijenjen javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže. Cilj poziva je doprinijeti očuvanju i postizanju povoljnog stanja očuvanosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova te osiguravanju održivog upravljanje ekosustavima.

Kada je riječ o financijskoj održivosti, samo NP Plitvička jezera i NP Krka u potpunosti pokrivaju troškove poslovanja iz vlastitih prihoda, dok ostale javne ustanove ostvaruju kombinirane izvore financiranja. Vlastiti prihodi ostvaruju se kroz naplatu ulaznica, rad posjetiteljskih centara, prodaju

suvenira, vodiča i publikacija, davanje u zakup prostora i opreme, prihode od koncesijskih odobrenja, ugostiteljskih djelatnosti te drugih tržišnih aktivnosti. Kao doprinos inovativnim financijskim rješenjima, uvedeno je načelo solidarnosti: javne ustanove koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode obvezne su izdvajati 3 % prihoda od prodaje ulaznica u Državni proračun na zajednički račun „Zajednička sredstva parkova Hrvatske“⁸, dok 97 % ostaje ustanovi za osnovnu djelatnost. Dodatno se razmatra uvođenje mogućnosti da ustanove s viškom prihoda izdvajaju do 10 % svojih prihoda radi potpore ustanovama koje ostvaruju manje vlastitih sredstava, čime bi se omogućila pravednija raspodjela i veća financijska stabilnost sustava.

Na sektorskoj razini, osigurane su potpore pozitivne za bioraznolikost u poljoprivredi i ribarstvu. U PRR takvu ulogu imala je mjera 10 „Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene“, a od 2023. godine mjere su zamijenjene instrumentima u okviru SPZPP. U okviru ovog plana provodi se 19 intervencija koje doprinose strateškom cilju SO6 – zaustavljanje i smanjenje gubitka bioraznolikosti, jačanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajobraza, a navedene su u Prilogu 3. ovog Izvješća. Intervencije obuhvaćaju održivo gospodarenje pašnjacima, očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti, ekološku proizvodnju, očuvanje krajobraznih obilježja, očuvanje izvornih pasmina domaćih životinja i genetskih resursa u poljoprivredi, kao i ulaganja u šumarstvu na području ekološke mreže. Za 2023. i 2024. dostupni su potpuni podaci za ekosheme (31.01, 31.02, 31.03, 31.07) i IAKS mjere ruralnog razvoja (70.01, 70.02, 70.03, 70.04, 70.07, 70.08, 71.01). U 2023. godini odobreno je ukupno 135.178 zahtjeva korisnika, dok je u 2024. taj broj porastao na 140.686, što pokazuje stabilan rast interesa poljoprivrednih proizvođača i šumoposjednika za korištenjem mjera koje pridonose očuvanju bioraznolikosti.

Mjere koje doprinose očuvanju bioraznolikosti bile su uključene i u Operativni program za pomorstvo i ribarstvo, iako nisu sve planirane mjere u potpunosti implementirane zbog pandemije COVID-19 i preraspodjele sredstava. Za novo programsko razdoblje kroz Program za ribarstvo i akvakulturu 2021.-2027. započela je provedba mjera koje imaju izravan učinak na bioraznolikost. Tako primjerice ograničavanje i sezonske zabrane ribolova smanjuju pritisak na ekosustav. Mjere za upravljanje održivom akvakulturom, primjerice šaranskim ribnjacima doprinose očuvanju ove djelatnosti u područjima koja zahtijevaju posebne upravljačke mjere jer su dio ekološke mreže Natura 2000. Također, uspostavljena je suradnja s Upravom ribarstva vezano za izradu specifičnih ciljeva i mjera očuvanja za morska područja ekološke mreže.

S druge strane, nije provedena sveobuhvatna analiza potpora koje mogu imati negativne učinke na bioraznolikost. U okviru Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (NECP) predviđeno je ukidanje subvencija za fosilna goriva (MS-13). Analiza štetnih potpora za bioraznolikost planirana je kroz projekt financiran iz TSI instrumenta, a obuhvatit će mapiranje postojećih potpora, njihovu financijsku i socioekonomsku vrijednost te negativne učinke na bioraznolikost.

Analiza ukupnih financijskih ulaganja u zaštitu prirode posljednji je put izrađena 2019. godine u sklopu izvješća prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti. Uočeno je da je teško uspostaviti

⁸ Pravilnik o mjerilima i načinu korištenja nenamjenskih donacija i vlastitih prihoda javnih ustanova koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode ([NN 111/2022](#))

automatski mehanizam praćenja sredstava za zaštitu prirode zbog različitih izvora i mogućih preklapanja (državni proračun, lokalne i regionalne jedinice, organizacije civilnog društva, FZOEU), a dodatni izazov predstavlja i iskazivanje sredstva koje ulaže privatni sektor.

Hrvatska je djelomično implementirala zeleni alat označavanja i praćenja proračuna, koji se primjenjuje na rashode financirane iz ESI fondova i Mehanizma za oporavak i otpornost. Izrađen je i prvi nacrt Metodologije zelenog označavanja i praćenja proračuna RH, prema kojoj će se procjenjivati utjecaj proračunskih prihoda, rashoda i poreznih rashoda na šest okolišnih ciljeva, u skladu s Uredbom (EU) 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja (Uredba o taksonomiji EU).

Prema izvještajima prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti, Hrvatska je postupno povećavala izdvajanja za razvojnu pomoć namijenjenu očuvanju bioraznolikosti. Prosječna godišnja vrijednost u razdoblju 2016.–2020. iznosila je 51.618 EUR, čime je održana minimalna razina financiranja, a sredstva se izdvajaju iz članarina za međunarodne ugovore iz područja zaštite prirode.

Zaključak i preporuke

Provedba Strateškog cilja 3 – *Ojačati kapacitete sustava zaštite prirode* bila je uglavnom učinkovita. Najveći napredak postignut je u opremanju i standardizaciji rada javnih ustanova, razvoju i provedbi programa edukacije te osiguravanju ciljanih sredstava zaštite prirode kroz dostupne EU izvore. Istodobno, i dalje ostaju izazovi u pogledu kontinuiranog smanjivanja pritiska na prirodu te diversifikaciju izvora financiranja potrebnih za ispunjavanje postojećih, ali i novih obveza u području zaštite prirode. Strateški cilj je u većoj mjeri ostvaren (65%), budući da je od ukupno 17 aktivnosti njih 11 provedeno ili se kontinuirano provodi, 2 djelomično provedene, dok je 1 ocijenjena nerelevantnom i 3 nisu provedene, što pokazuje da je sustav utemeljen, ali zahtijeva daljnje jačanje i dovršetak planiranih elemenata.

Ocjena provedbe:

Postignuća:

- Javne ustanove dodatno su opremljene kroz više programa i projekata sa 60 vozila i 25 plovila, NIP projekt (vatrogasna vozila i oprema za monitoring) uz dodatna ulaganja usmjerene na elektrifikaciju voznog parka.
- Izrađen je niz studija, analiza, smjernica, planova i programa, kao preduvjeta za provedbu aktivnosti jačanja kapaciteta sustava zaštite prirode.
- Program edukacije djelatnika u zaštiti prirode je razvijen, revidiran i nadograđen te se kontinuirano provodi.
- Uspostavljen je i kontinuirano se nadograđuje webshop Parkova Hrvatske koji omogućava online prodaju ulaznica i usluga za nacionalne parkove i parkove prirode.
- Ostvaren je značajan napredak u korištenju sredstava Europske unije za ulaganja u bioraznolikost i to u dijelu kohezijskih, poljoprivrednih i ribarstvenih fondova.

- Podzakonskim aktom je prema načelu solidarnosti uvedena obveza javnim ustanovama parkova da moraju izdvajati 3 % prihoda od prodaje ulaznica u Državni proračun na zajednički račun „Zajednička sredstva parkova Hrvatske“.
- Osigurano je postupno povećanje izdvajanja za razvojnu pomoć namijenjenu očuvanju bioraznolikosti.

Ograničenja:

- Nije provedena sveobuhvatna analiza potpora koje mogu imati negativne učinke na bioraznolikost.
- Iako je analiza ukupnih financijskih ulaganja u zaštitu prirode izrađena 2019. godine, nije uspostavljen automatski mehanizam praćenja sredstava za zaštitu prirode.
- Djelomično je implementiran zeleni alat označavanja i praćenja proračuna.

Preporuke za novo razdoblje (2026.–2035.):

- Identificirati potpore štetne za bioraznolikost, uključujući njihovu postupnu reformu i/ili ukidanje.
- Osigurati kontinuirani porast financiranja za bioraznolikost kroz povećavanje dostupnosti EU i nacionalnih sredstava, i jačanje sinergije s klimatskim financiranjem.
- Potrebno je osigurati kontinuirano financiranje projekata zaštite prirode udruga koje se bave zaštitom prirode i okoliša
- Ojačati inovativne načine financiranja posebno uvođenjem obveze izdvajanja do 10 % viška prihoda javnih ustanova prihoda radi potpore ustanovama koje ostvaruju manje vlastitih sredstava
- Osigurati daljnji porast poljoprivrednih površina za koje se dodjeljuje potpora za prakse koje doprinose bioraznolikosti, uključujući povećanje poljoprivredne površine u ekološkoj proizvodnji.
- Nastaviti ulaganja kroz sustav potpora za održivu akvakulturu na područjima koja doprinose očuvanju vrsta i stanišnih tipova.
- U cijelosti provoditi nacionalnu metodologiju praćenja zelenih ulaganja kroz državni proračun.

3.4. Strateški cilj 4: Povećati znanja i dostupnost podataka o prirodi

Sažetak cilja:

Strateški cilj 4 usmjeren je na povećanje znanja o stanju prirode kroz uspostavu i organizaciju inventarizacije svih sastavnica bioraznolikosti i georaznolikosti, potrebu kartiranja ugroženih vrsta, stanišnih tipova i geolokaliteta, vrednovanje i kartiranje usluga ekosustava te uspostavu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring). Za to je potrebno standardizirati i unaprijediti prikupljanje podataka o vrstama i staništima kako bi se omogućilo definiranje trendova, poželjnog stanja i

referentnih vrijednosti za ocjenu stanja očuvanosti. Dostupnost podataka o stanju prirode omogućena je kroz unaprijeđen Informacijski sustav zaštite prirode (ISZP).

Obuhvaćeni posebni ciljevi:

- 4.1 Povećati znanje o stanju prirode
- 4.2 Povećati dostupnost podataka o stanju prirode
- 4.3 Vrednovati i kartirati usluge ekosustava u svrhu procjene njihovog stanja i poboljšanja

Stanje provedbe i rezultati:

Provedba Strateškog cilja 4 bila je zahtjevna zbog potrebe za prikupljanjem i obradom velike količine podataka, što je iziskivalo dobru međusektorsku suradnju, ali i osiguravanje značajnih financijskih sredstava i ljudskih resursa. Dodatni izazov predstavljala je tehnička uspostava kataloga informacija (baza podataka) koji sadrže sistematizirane preglede dostupnih podataka o zaštiti prirode kroz Informacijski sustav zaštite prirode. Aktivnosti su obuhvaćale:

- istraživanja rasprostranjenosti i veličine populacija vrsta i staništa,
- izrada popisa stranih vrsta u Republici Hrvatskoj,
- uspostava sustava praćenja stanja
- izrada standardnih programa praćenje stanja,
- izrada i revizija karte staništa,
- implementacija baza podataka,
- podizanje razine znanja o uslugama ekosustava

Kako bi se utvrdilo stvarno stanje vrsta i staništa uključujući rasprostranjenost i veličine populacija, provedeno je nekoliko strateških projekata čime je ostvaren značajan napredak u svrhu prikupljanja podataka te utvrđivanja vrijednosti parametara stanja očuvanosti, uključujući rasprostranjenost i veličine populacija. Radi učinkovitijeg prikupljanja i prijenosa podataka u ISZP uspostavljena je suradnja s javnim ustanovama unutar sektora, a kako bi se ojačala komunikacija u vezi planiranja i provedbe inventarizacije te praćenja stanja. Stoga sve javne ustanove zaštite prirode za razmjenu informacija koriste upravo ISZP. U okviru [BioAtlasa](#) uspostavljen je modul [BioCollect](#), iako još u početnoj fazi, isti je javno dostupan, a namijenjen je za unos rezultata projekata u području zaštite prirode.

Također, od velike je važnosti osigurati i kontinuiranu razmjenu podataka s drugim institucijama koje posjeduju podatke od interesa za sektor zaštite prirode. Iako nisu sklopljeni posebni sporazumi, sa sektorom ribarstva provodi se razmjena podataka vezana za potrebe izvješća o slučajnom ulovu zaštićenih, ugroženih i osjetljivih morskih vrsta u morskom ribarstvu dok se podaci vezani uz vodno gospodarstvo dostavljaju Ministarstvu na zahtjev. Iako ne postoji sporazum, sektor poljoprivrede, sektor šumarstva i sektor zaštite prirode surađuju na planiranju i praćenju stanja bioraznolikosti te razmjeni podataka o istoj.

Prikupljanje postojećih inventarizacijskih podataka kontinuirano je aktivnost koja se provodi kroz projekte. Također u okviru uspostave kontinuiranog sustava praćenja stanja izrađene su brojne

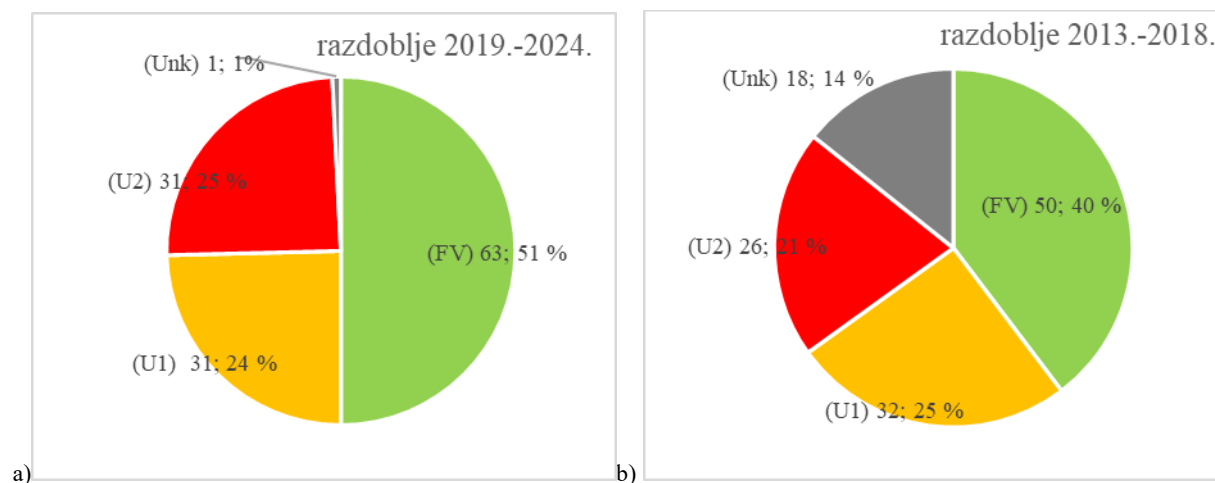
studije u kojima su analizirani dostupni podaci o 338 vrsta flore, faune i stanišnih tipova iz 18 skupina⁹: lišaja, kopnene flore i stanišnih tipova, ptica, šišmiša, malih sisavaca, velikih zvijeri (vuka i risa), vidre, slatkovodnih riba, vodozemaca, gmazova, kornjaša, leptira, slatkovodnih rakova, pijavica, mekušaca, ravnokrilaca, vretenaca te morskih beskralješnjaka i morskih sisavaca čime je napravljen izniman korak naprijed u poznavanju prirode u Republici Hrvatskoj. Na temelju tih analiza izrađeni su i Programi praćenja stanja očuvanosti za 338 vrsta i stanišnih tipova te provedena ocjena stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova od EU interesa. Naime, Sukladno Direktivi o staništima i Direktivi o pticama države članice EU obavezne su svakih 6 godina pripremiti opsežno izvješće o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova sa njihovih dodataka. U Hrvatskoj se u sklopu tog izvješća analizira stanje 600 vrsta i stanišnih tipova koji su od posebnog interesa za očuvanje na razini Europske unije. Za vrste i stanišne tipove s dodataka Direktive o staništima, stanje očuvanosti (koje uključuje i parametre rasprostranjenosti i veličina populacija) određuje se na razini biogeografskih regija u kojima se pojavljuju. Ono se mora pratiti kontinuirano, a određuje se upravo na temelju rezultata kontinuiranog i standardiziranog praćenja stanja. Prva procjena stanja očuvanosti napravljena je 2019. (razdoblje 2013.-2018.), dok je u rujnu 2025. godine završeno izvješće o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova od interesa za EU za razdoblje 2019.-2024.

Prema podacima iz 2019. godine za velik broj ne ptičjih vrsta i staništa podaci o brojnosti i rasprostranjenosti bili su oskudni, a stanje očuvanosti i trendovi ocijenjeni su kao nepoznati, zbog nedostatka kontinuiranog i standardiziranog praćenja. 2019. samo je 7 % ocjena stanja očuvanosti vrsta (osim ptica) od interesa za EU je bilo ocijenjeno kao povoljno što vjerojatno nije bio u potpunosti pravi odraz stanja zbog visokog postotka nepoznatih ocjena stanja očuvanosti (47 %). Dugoročni, ali i kratkoročni trendovi za ptice ocijenjeni su u još manjem broju.

Prema ovim podacima (2025.) značajno je smanjen broj nepoznatih ocjena. U prošlom izvješću udio nepoznatih ocjena za vrste bio je 47%, dok je u ovom izvješću on smanjen na 13% (Slika 1. i Slika 2..) što je poboljšanje za čak 34%, a čime su uvele doprinijeli brojni projekti usmjereni na prikupljanje podataka. Noviji podaci (2025.) ukazuju da je stanje očuvanosti bilo moguće ocijeniti za sva kopnena staništa uključujući slatkovodna staništa i morsku obalu, dok se za samo jedan morski stanišni tip od njih osam, stanje i dalje definira kao nepoznato. Do sada je određena veličina populacije za 219 vrsta u svim regijama u kojima se pojavljuju (88,7 %), dok je za sve neptičje vrste i sva staništa određena rasprostranjenost odnosno područje pojavljivanja osim za nekoliko morskih vrsta koje se povremeno pojavljuju u Jadranu, za koje se ne izrađuje cjelovito Izvješće. Veličine populacija poznate su za sve vrste ptica tj. njihove populacije koje u određeno vrijeme obitavaju u Hrvatskoj (gnijezdeće, zimujuće ili preletničke tj. ukupno 345 populacija od 268 vrsta). Za oko 5 % populacija procjene brojnosti napravljene su na temelju najbolje procjene stručnjaka, dok je za preostalih 95 % populacija procjena veličine populacija napravljena na temelju podataka dobivenih inventarizacijom i u okviru uspostave praćenja stanja populacija.

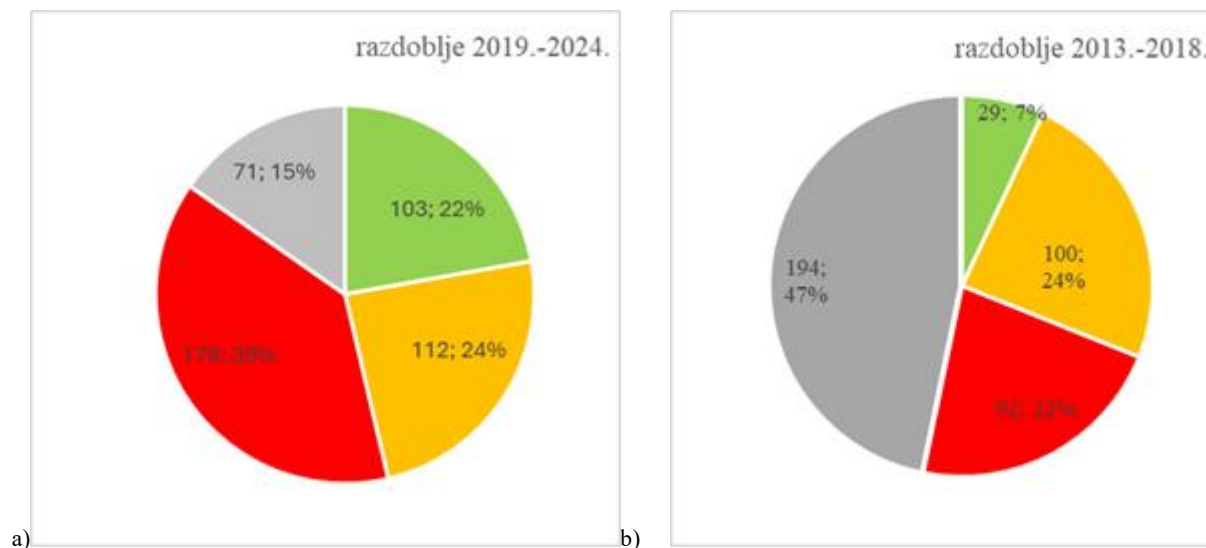
⁹ Projekt Razvoj sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova“, kojeg je proveo Zavod za zaštitu okoliša i prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 10.939.960 eura (85% EU)

Ukupna ocjena stanja očuvanosti stanišnih tipova

Slika 1. Broj i udio pojedinih ocjena stanja očuvanosti stanišnih tipova i njihov udio u ukupnom broju ocjena; a) razdoblje 2019.-2024 Izvor: Izvješće o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova po članku 17. Direktive o staništima, MZOZT, ZZOP 2025., b) razdoblje 2013.-2018. Izvor: Izvješće o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova po članku 17. Direktive o staništima 2019.; zelena – povoljno (FV), žuta – nepovoljno-neodgovarajuće (U1), crvena – nepovoljno-loše (U2), siva – nepoznato (Unk)

Ukupna ocjena stanja očuvanosti vrsta

Slika 2 Broj i udio pojedinih ocjena stanja očuvanosti vrsta (PRE) i njihov udio u ukupnom broju ocjena; a) razdoblje 2019.-2024 Izvor: Izvješće o stanju očuvanosti po članku 17. Direktive o staništima za vrste i stanišne tipove u statusu prisutna (PRE), MZOZT, ZZOP 2025., b) razdoblje 2013.-2018. Izvor: Izvješće o stanju očuvanosti po članku 17. Direktive o staništima za vrste i stanišne tipove u statusu prisutna (PRE), 2019.

Za tako opsežno izvješća potrebno je prikupljati i analizirati veliku količinu podataka na sustavan, koordiniran i standardiziran način kojeg definira Sustav praćenja stanja očuvanosti prirode, a čiji su ključni dio Programi praćenja stanja očuvanosti, baze podataka prilagođene sustavu praćenja, stručnjaci koji provode praćenje stanja (prema metodologiji utvrđenoj programima praćenja),

analizu rezultata praćenja, utvrđuju ocjenu stanja očuvanosti u okviru izrade Izvješća o stanju očuvanosti, a prema metodologiji utvrđenoj Smjernicama za izvješćivanje po čl. 17 Direktive o staništima i te čl 12. Direktive o pticama.

Kontinuirano se planira i kroz razne projekte provode usmjerena genetska i taksonomska istraživanja divljih vrsta potrebnih za određivanje stanja populacija, dijelova populacija značajnih za očuvanje i ekoloških uvjeta njihove pojavnosti. Vezano za prioritetne vrste pod najvećim pritiskom komercijalnog sakupljanja utvrđena je veličina populacije za 2 vrste dok su za ostale još uvijek nedostadni podaci budući da su vrste široko rasprostranjene s populacijama koje su vrlo promjenjive (fluktuiraju iz godine u godinu). Bez obzira na to, za poznate populacije i područja rasprostranjenosti utvrđuje se potreba za mjerama očuvanja koje se potom uvode u Stručnu podlogu za sakupljanje zavičajnih divljih vrsta te odgovarajuće podzakonske akte.

Prikupljanje detaljnih podataka o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova omogućuje bolje definiranje ciljeva očuvanja, izradu prostorne zonacije, planiranje mjera očuvanja te ažuriranje Crvenih popisa, a služi i kao podloga za određivanje kvota kod korištenje prirodnih resursa. Trenutno je 72,22 % POVS (163 područja) i 100 % POP (40 područja) s napravljenom prostornom zonacijom ciljnih vrsta i stanišnih tipova ekološke mreže, no kontinuirano će se na tome raditi dalje. Zonaciju u odnosu na rasprostranjenost ciljnih vrsta i stanišnih tipova pohranjuje Ministarstvo u digitalnom obliku kao sloj geografskog informacijskog sustava (GIS) koji je javno dostupan putem mrežnog portala Informacijskog sustava zaštite prirode (Bioportal).

Kontrola invazivnih stranih vrsta i smanjivanje njihova utjecaja na zavičajne vrste i ekosustave danas je jedan od najvećih izazova zaštite prirode. Ono se temelji na preventivnim mjerama, ranom otkrivanju i brzom djelovanju, jer je njihovo potpuno uklanjanje najčešće moguće samo u ranoj fazi invazije ili na ograničenim područjima. U tu svrhu izrađen je popis stranih vrsta koji se redovno revidira, a trenutno je zabilježeno 897 vrsta i dostupan je na stranicama www.invazivnevrste.hr. Kartiranje stranih vrsta u Republici Hrvatskoj i puteva njihova unošenja radi se kroz upisivanje opažanja u IAS bazu. Uspostavljen je sustav praćenja (monitoring) prioritetnih IAS, dio IAS vrsta se prati kao jedan od pritisaka u okviru praćenja vrsta prema Direktivi o pticama i Direktivi o staništima.

Ministarstvo uspostavlja i vodi Informacijski sustav zaštite prirode (ISZP) Republike Hrvatske u okviru kojeg je dostupan i Bioportal. ISZP čini skup baza podataka (flora, fauna, staništa, speleološki katastar, zaštićena područja, ekološka mreža Natura 2000 i sl.), aplikativnih rješenja i web servisa namijenjenih za pohranu, održavanje i dijeljenje podataka vezanih za različite komponente bioraznolikosti, georaznolikosti i krajobrazne raznolikosti te zaštitu prirode u Republici Hrvatskoj.

[Bioatlas- Atlas bioraznolikosti Hrvatske](#), prvotno predviđen pod imenom CroFauna, inovativni digitalni alat u zaštiti prirode uspostavljen je 2025. Predstavlja funkcionalnu bazu za pohranu i dijeljenje podataka o vrstama i prvi hrvatski nacionalni sustav otvorenih podataka o bioraznolikosti koji će povećati zastupljenost i dostupnost podataka o prirodi Hrvatske. U njega se bilježe opažanja vrsta u Hrvatskoj te se isti kontinuirano ažurira novim podacima temeljem čega se izravno kreira popis vrsta zabilježen u Hrvatskoj.

Uspostavljena je suradnja s iNaturalistom, koji se koristi kao aplikacija za unos opažanja javnosti. Implementirana je i CroSpeleo baza, koja se uz BioAtlas, redovno ažurira u okviru ISZP-a.

Kako bi se potaknulo stručnu/znanstvenu, ali i širu javnost na prikupljanje inventarizacijskih podataka i unošenje podataka u ISZP, u izvještajnom razdoblju razvijena su i predstavljena tehnička rješenja koja olakšavaju korištenje i analizu podataka. U BioAtlas je uneseno preko 1.800.000 opažanja vrsta. Dodatno je u FCD (*Flora Croatica Database*) (kao dio ISZP-a) uneseno preko 1.200.000 opažanja vrsta flore.

Prikupljeni podaci koriste se i za izradu novih te ažuriranje postojećih Crvenih popisa koji služe kao podloge za vrednovanje prirode i planiranje mjera očuvanja. Zavod za zaštitu okoliša i prirode je uspostavio i održava web portal [Crveni popis divljih vrsta Hrvatske](#). Kroz web portal može se pristupiti usvojenim procjenama ugroženosti, ali i izraditi nove procjene koje se validiraju i usvajaju od strane Zavoda. Kako bi se potaknula izrada novih procjena i ažuriranje postojećih, odustalo se od principa izrade cjelovitih crvenih popisa pojedinih skupina, što iziskuje puno vremena i resursa, već je kontinuirano omogućena izrada procjena ugroženosti pojedinih vrsta za koje se ukaže potreba. U izvještajnom razdoblju napravljene su nove ili revidirane procjene vrsta iz tri skupine.

Ostvaren je značajan napredak s uspostavom Katastra speleoloških objekata u kojeg je do 2018. uneseno ukupno 1.718 speleoloških objekata dok u 2025. taj broj iznosi 4.976. Katastar je dostupan u okviru ISZP na Bioportalu. U izvještajnom razdoblju nije se radilo na izradi baze podataka georaznolikosti.

Za unos i pregled podataka o stranim vrstama u Hrvatskoj uspostavljena je Baza za Invazivne strane vrste kao dio ISZP-a, u koju javnost može unositi podatke putem pripadajuće mobilne aplikacije koja je izrađena u sklopu projekta. Uneseno je ukupno 35.658 opažanja.

Kod objave rezultata istraživanja i njihove daljnje distribucije te korištenja potrebno je bilo riješiti pitanja zakonskih prava uz jasno definiranje uvjeta korištenja podataka ISZP-a. Ova aktivnost je u potpunosti ispunjena jer su definirana prava i uvjeti korištenja sadržaja ISZP-a te su izrađeni članci ugovora za istraživanja vezani uz prava korištenja rezultata, koji su distribuirani javnim ustanovama.

U svrhu ispunjavanja zakonskih obveza potrebno je usklađivanje infrastrukture prostornih podataka s odredbama Zakona o Nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka (NIPP). Ova aktivnost je djelomično provedena tako što su uspostavljeni prostorni servisi za tematsku skupinu “Zaštićena područja“, “Staništa i biotopi“ te “Rasprostranjenost vrsta“ u nacionalnom modelu podataka, međutim još nije provedena harmonizacija servisa s INSPIRE Direktivom. Ministarstvo je član radne skupine NIPP-a. Sukladno Zakonu o NIPP-u, tijela javne vlasti su subjekti NIPP-a i kao takvi imaju obvezu a) pripremiti podatke i metapodatke i uključiti ih u NIPP, b) skrbiti se o ažuriranju istih, c) pripremiti informacijsko-komunikacijske sustave prostornih podataka i uključiti ih u NIPP. U skladu sa Zakonom, prostorni podaci o bioraznolikosti koje posjeduje ministarstvo uključeni su u NIPP i javno dostupni, uključujući servisnu dostupnost. Svi subjekti NIPP-a također trebaju djelovati po istom principu i nema potrebe za sklapanjem pojedinačnih sporazuma kad se radi o razmjeni prostornih podataka.

Kao rezultat suradnje Ministarstva, organizacije *The Nature Conservancy* i Energetskog instituta Hrvoje Požar, izrađene su karte osjetljivosti prostora RH na razvoj solarnih i vjetroelektrana (grupa slojeva Karte osjetljivosti RH za VE i SE). Korišteni su napredni modeli strojnog učenja i stručnih analiza, a pri njihovoj izradi obrađeno je oko milijun opažanja životinja i modelirane predikcije rasprostranjenosti za više od 350 vrsta, nakon čega su ulazni modeli validirani i odabrani od strane stručnjaka za ranjive skupine poput ptica, šišmiša i velikih zvijeri. Karte omogućuju precizne procjene rizika i donošenje informiranih odluka o mogućim lokacijama solarnih i vjetroelektrana s minimalnim utjecajem na prirodu. Karte odražavaju relativnu osjetljivost odabranih elemenata prirode na solarne fotonaponske elektrane veće od 1 MW i na vjetroelektrane te su zamišljene kao brz i pragmatičan način za procjenu opisane osjetljivosti.

Jedna od aktivnosti unutar ovog cilja odnosila se na revidiranje Nacionalne klasifikacije staništa Republike Hrvatske. Revizija kopnenih staništa provedena u sklopu izrade Karte kopnenih i slatkovodnih nešumskih staništa Republike Hrvatske 2016. godine koja je objavljena u Pravilniku o popisu stanišnih tipova i karti staništa 2021. godine (Narodne novine, br. 27/21). Manje izmjene kopnenih staništa provedene su 2022. godine i objavljene u Pravilniku o izmjeni Pravilnika o popisu stanišnih tipova i karti staništa (Narodne novine, br. 101/2022). U okviru OPKK projekta "Kartiranje obalnih i pridnenih morskih staništa na području Jadranskog mora pod nacionalnom jurisdikcijom" izrađena je karta morskih staništa za 51 % obalnog mora i epikontinentalnog pojasa. Također, izrađen je Priručnik o morskim staništima RH (2023.) i revidirana nacionalna klasifikacija morskih staništa (mNKS) koja je uvrštena u prijedlog novog Pravilnika.

Zbog nedostatnih kapaciteta MZOZT za sada još nije započeta aktivnost kojom bi se poticalo na promjene u zakonskim kriterijima u postupku izbora na znanstveno-nastavna i znanstvena radna mjesta, u smislu vrednovanja stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica bioraznolikosti. Također, pomak nije napravljen za usmjeravanje formalne edukacije stručnjaka u Hrvatskoj prema određenim taksonomskim skupinama koje su u deficitu. Eventualno poticanje za usavršavanje prema skupinama događa se kad se javi potreba za provođenjem istraživanja za pojedine skupine za koje nema dovoljno stručnjaka pa se prijenos znanja odvija preko starijih stručnjaka na mlađe.

Koncept usluga ekosustava razvijen je kako bi se naglasila njihova vrijednost i ojačala argumentacija za njihovu zaštitu i očuvanje što do sad nije dovoljno prepoznato među različitim sektorima. Zbog metodoloških ograničenja i nemogućnosti izražavanja u novčanim vrijednostima, vrijednost ekosustava i njihova važnost često je podcijenjena. Zavod je utvrdio kako je IUCN metodologija za procjenu ugroženosti europskih stanišnih tipova primjenjiva za Hrvatsku. Na europskoj razini razvijaju se metodologije za kartiranje i procjenu ugroženosti ekosustava, dok se na nacionalnoj razini provode projekti koji prilagođavaju te metodologije specifičnim tipovima ekosustava. Zavod je bio uključen u projekt EMERALDA koji je završio krajem 2018. Cilj tog projekta je bio razviti načine za procjenu europskih raznolikih ekosustava i njihove brojne doprinose društvu i gospodarstvu kroz razvijanje metodologije, baze podataka i alati za procjenu bioraznolikosti i srodnih „usluga“ ili resursa.

Kartiranje usluga ekosustava prepoznato je kao ključan korak u stvaranju temelja za definiranje prioriteta njihova održavanja i poboljšanja. Iako u izvještajnom razdoblju karta usluga ekosustava

nije izrađena, napravljeni su određeni koraci u tom smjeru. Kao osnova za određivanje budućih prioriteta obnove i analizu stanja ekosustava koristi se sveobuhvatno Izvješće o stanju očuvanosti prema Direktivi o staništima i Direktivi o pticama.

S obzirom na novu tematiku koja dosad nije bila detaljno obrađena, postavljen je cilj procjene ekonomske vrijednosti usluga ekosustava na pilot područjima. U sklopu više projekata provedene su aktivnosti koje doprinose ostvarenju tog cilja. Kroz EUROSTAT projekt provedeno je vrednovanja usluga ekosustava tršćaka uz simulacija procjene njihove ekonomske vrijednosti; projekt „EcoWET – Procjena usluga vlažnih ekosustava u prekograničnom području Hrvatska – Srbija“ (IPA Program Hrvatska - Srbija) obuhvatio je procjenu usluga ekosustava na šest pilot područja; dok je u projektu „Eco Karst“ (Program transnacionalne suradnje Dunavske regije) u aktivnost vezanu uz usluge ekosustava u zaštićenim krškim područjima uključen Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje. Navedene aktivnosti predstavljaju važan korak prema sustavnom vrednovanju prirodnog kapitala.

Na razini EU, napravljen je iskorak u području računovodstva ekosustava, uvedeni su računi ekosustava kao jedan od tri nova modula računa okoliša u Uredbi¹⁰ o uvođenju novih modula ekonomskih računa okoliša. Računi ekosustava obuhvaćaju veličinu (površinu), stanje i tokove usluga ekosustava te imaju ključnu ulogu u integriranju prirodnog kapitala u sustav nacionalnog računovodstva. Time se omogućuje uključivanje ekoloških ograničenja u ekonomsko odlučivanje, što je od osobite važnosti za usklađivanje gospodarskog razvoja s ciljevima održivosti, kao i za praćenje napretka prema Europskom zelenom planu i klimatskoj neutralnosti do 2050. godine.

U svibnju, 2025. godine donesena je Odluka o osnivanju međuinstitucionalne Radne skupine za uspostavu statistike ekosustava, u koju je uključeno Ministarstvo a čija je zadaća analizirati mogućnost korištenja postojećih administrativnih podataka i osigurati dostupnost ažurnih podataka, radi racionalnijeg i učinkovitijeg prikupljanja podataka za statistiku ekosustava. Time se dodatno jača institucionalni okvir i stvaraju preduvjeti za sustavno vrednovanje usluga ekosustava u budućnosti.

Kao doprinos cilju podizanja razine znanja o uslugama ekosustava, djelatnici Zavoda kontinuirano sudjeluju u edukacijama i međunarodnim stručnim događanjima vezanim uz metodologiju SEEA (*System of Environmental-Economic Accounting*). Stečeno znanje aktivno primjenjuju kroz dobrovoljno sudjelovanje u prikupljanju podataka za izračun obuhvata i računa ekosustava, kao pripremu za buduća izvješća u skladu s Uredbom o uvođenju novih modula ekonomskih računa okoliša Na temelju tih aktivnosti izrađena su HR izvješća za obuhvat ekosustava 2023., 2024. i 2025. godinu, čime je osigurana kvalitetna podloga za buduće službene statistike ekosustava. Time se istovremeno jača kapacitet unutar sektora zaštite prirode i doprinosi boljem razumijevanju usluga ekosustava i među ostalim sektorima.

¹⁰ Uredba (EU) 2024/3024 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2024. o izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2011 u pogledu uvođenja novih modula ekonomskih računa okoliša

Zaključak i preporuke

Strateški cilj 4 – *Povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi* – predstavlja temelj za provedbu aktivnosti unutar više drugih ciljeva. Također, on je osnovni okvir za razvoj i jačanje sustava upravljanja podacima kroz unaprjeđenje i nadogradnju Informacijskog sustava zaštite prirode za pohranu i razmjenu podataka o prirodi. Tijekom razdoblja 2017.–2025. ostvaren je značajan iskorak u prikupljanju i analizi podataka kroz inventarizacijske projekte i prikupljanje podataka o stanju očuvanosti kroz izradu i testiranje programa praćenja stanja vrsta i stanišnih tipova, zatim standardizacijom i mobilizacijom podataka u okviru uspostave Atlasa bioraznolikosti Hrvatske (Bioatlasa) te kartiranjem morskih pridonjenih staništa i izradom prve detaljne karte morskih staništa za 51% Jadrana pod nacionalnom jurisdikcijom. Međutim, pojedini segmenti (georaznolikost, dio vrsta i stanišnih tipova posebice kopnena staništa, usluge ekosustava) provedeni su djelomično u vrlo ograničenom obimu, što upućuje na potrebu za daljnjim jačanjem provedbe kroz sustavni pristup i jačanje provedbenih kapaciteta. U kontekstu vrednovanja, može se zaključiti da je Strateški cilj 4 bio relevantan i strateški dobro postavljen te je provedeno 68% planiranih aktivnosti. Od ukupno 19 aktivnosti njih 13 provedeno ili se kontinuirano provodi, 4 djelomično provedene, dok su samo 2 aktivnosti ostale neprovedene, što potvrđuje snažan napredak, ali i potrebu za osiguravanjem dugoročne održivosti sustava znanja i podataka o prirodi.

Ocjena provedbe:

Postignuća:

- Izrađeni su i testirani Programi praćenja stanja očuvanosti za 338 vrsta i stanišnih tipova te prikupljeni podaci o njihovoj rasprostranjenosti i stanju.
- Prva procjena stanja očuvanosti i odgovarajuće Izvješće RH napravljeno je 2019. (razdoblje 2013.-2018.), a 2025. je izrađena nova procjena za potrebe Izvješća o stanju očuvanosti za razdoblje 2019.-2024. u sklopu kojeg se analizira stanje više od 600 vrsta i stanišnih tipova koji su od posebnog interesa za očuvanje na razini Europske unije.
- 72,22 % POVS (163 područja) i 100 % POP (40 područja) s napravljenom prostornom zonacijom ciljnih vrsta i stanišnih tipova ekološke mreže.
- Izrađen je popis stranih vrsta koji se redovno revidira (trenutno je zabilježeno 897 vrsta) te je uspostavljena baza za invazivne strane vrste u koju javnost može unositi podatke putem mobilne aplikacije (uneseno je ukupno 35658 opažanja), a uspostavljen je i sustav praćenja prioritarnih IAS.
- U 2025. uspostavljen inovativni digitalni alat u zaštiti prirode Bioatlas - Atlas bioraznolikosti Hrvatske, javno dostupan za bilježenje i objavu podataka o opažanjima vrsta. Uneseno je preko 1.800.000 opažanja vrsta.
- Katastar speleoloških objekata se redovno ažurira te je trenutno uneseno ukupno 4.976 speleoloških objekata.
- Izrađene su karte osjetljivosti prostora RH na razvoj solarnih i vjetroelektrana.
- Izrađena je karta morskih staništa za 51 % obalnog mora i epikontinentalnog pojasa na području Jadranskog mora pod nacionalnom jurisdikcijom.

Ograničenja:

- Nisu izrađeni programi praćenja za sve vrste i stanišne tipove.
- Praćenje stanja prirode i dalje ovisi o projektnom financiranju i ne odvija se kontinuirano.
- Stanje očuvanosti označeno kao „nepoznato“ u Izvješću o stanju očuvanosti (2025.) i dalje je prisutno (1% izvješća za stanišne tipove i 13% izvješća za neptičje vrste) dok su trendovi nepoznati u 5,5% izvješća stanišnih tipova te u 63% izvješća za vrste).
- Nedostatni kapaciteti za praćenje i primjenu novih tehnologija u metodama praćenja, uključujući daljinske metode.
- Iako je izrađena karta morskih staništa, ona obuhvaća 51% površine te ne sadrži razinu detalja koje zahtijeva Uredba o obnovi prirode.
- Nova ažurirana karta kopnenih stanišnih tipova nije izrađena.
- Karta usluga ekosustava nije izrađena.
- Baza podataka georaznolikosti nije izrađena.
- Ograničeni ili nedostatni kapaciteti za cjelovitu provedbu aktivnosti praćenja stanja (jačanje kapaciteta ne slijedi potrebe za provedbom aktivnosti).

Preporuke za novo razdoblje (2026.–2035.):

- Nastaviti razvijati sustav praćenja stanja prirode uključujući razvoj programa praćenja stanja za preostale vrste i stanišne tipove od interesa za Europsku uniju u cilju smanjenja nepoznatih ocjena stanja i prepoznavanja trendova, te građansku znanost.
- Uspostaviti kontinuiranu provedbu izrađenih programa praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova, u cilju smanjenja nepoznatih ocjena stanja i trendova te cjelovitosti procjene stanja prirode.
- Unaprijediti i nadograditi komponente ISZP-a za pohranu podataka o prirodi: osigurana kontinuirana stručna korisnička podrška, održavanje i nadogradnja komponenti ISZP, sustav validacija, razmjena i dijeljenje podataka.
- Jačati sustav i alate za standardizaciju prikupljanja i mobilizaciju podataka o prirodi uključujući kontinuiranu podršku otvorenim podacima o prirodi.
- Jačati stručne kapacitete za obradu i analizu podataka uz sustavno ulaganje u osposobljavanje djelatnika u području geoinformatike i bioinformatike, kao i primjenu novih digitalnih alata i korištenje daljinskih istraživanja.
- Obnoviti liste i razvijati metode izračuna nacionalnih pokazatelja vezanih uz prirodu te njihovo praćenje.

- Standardizirati prikupljanje podataka o georaznolikosti te započeti sa sustavnom inventarizacijom i vrednovanjem georaznolikosti.
- Kartiranje staništa: izraditi kartu za preostala područja morskih staništa te dodatno istražiti područja radi dostizanja razine detalja koje zahtjeva Uredba o obnovi prirode
- Kontinuirano ažurirati karte morskih i kopnenih staništa (koja uključuje šumska i nešumska staništa).
- Kartiranje ekosustava: izraditi kartu ekosustava i stručnu podlogu za procjenu stanja ekosustava, uključujući i usluge ekosustava.
- Provoditi primijenjena istraživanja u svrhu povećanja znanja o stanju i očuvanju prirode.

3.5. Strateški cilj 5: Jačanje svijesti i podrške javnosti

Sažetak cilja:

Strateški cilj 5 usmjeren je na informiranje i edukaciju javnosti o zaštiti prirode, poboljšanje sudjelovanja javnosti u donošenju odluka vezanih uz zaštitu prirode te poticanje izrade i provedbe volonterskih programa iz područja zaštite prirode. Dodatno su obuhvaćene teme uspostave stalne suradnje između državnih tijela nadležnih za obrazovanje i zaštitu prirode kroz izradu i provedbu programa vezanih uz zaštitu prirode koji bi se provodili u osnovnim i srednjim školama te u visokom obrazovanju, ali i u sklopu neformalnih edukativnih programa.

Obuhvaćeni posebni ciljevi:

- 5.1. Unaprijediti razumijevanje i zastupljenost tema vezanih uz prirodu i njezinu zaštitu u obrazovnom sustavu te ojačati suradnju sa sektorom obrazovanja
- 5.2. Poticati i provoditi neformalnu edukaciju o zaštiti prirode
- 5.3. Unaprijediti informiranje javnosti u svrhu podizanja svijesti o prirodi i zaštiti prirode
- 5.4. Unaprijediti sudjelovanje javnosti u donošenju odluka koje su direktno ili indirektno vezane za zaštitu prirode

Stanje provedbe i rezultati:

Za posebni cilj 5.1. planirane aktivnosti u ovom razdoblju nisu provedene zbog ograničenih kapaciteta MZOZT. U idućem razdoblju aktivnosti se u izvornom obliku ne planiraju provoditi, već će se ciljevi i pristup redefinirati i prilagoditi u skladu s nadležnostima MZOZT-a. Time će se osigurati da ciljevi budu ostvarivi kroz aktivnosti koje su realne i provedive u okviru postojećih kapaciteta.

Vezano uz posebni cilj 5.2. u razdoblju provedbe Strategije značajno su se intenzivirale aktivnosti usmjerene na edukaciju, informiranje i jačanje svijesti javnosti o zaštiti prirode, osobito kroz projekte financirane iz OPKK 2014.–2021. Kao dio projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000“, provedena je nacionalna kampanja „Poslušaj glas prirode“, s ciljem upoznavanja šire javnosti s važnosti očuvanja bioraznolikosti, značenjem ekološke mreže Natura 2000 i zaštićenih područja te povezanosti očuvane prirode s kvalitetom života i budućnosti

zajednice. Kampanja, koja je obuhvatila i 10 javnih događanja, pozivala je građane na preispitivanje svakodnevnih navika i prepoznavanje vlastite uloge u zaštiti prirode kroz male, ali značajne korake u lokalnom okruženju. Internetska stranica i društvene mreže (Facebook i Instagram) „[Poslušaj glas prirode, čuvaj bioraznolikost Hrvatske](#)“ objavljuje popularne i informativne sadržaje iz područja zaštite prirode (koordinirano Zavod za zaštitu okoliša i prirode i Uprava za zaštitu prirode). U okviru projekta „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta“, provedena je medijska kampanja o IAS vrstama, uključujući [TV spotove](#), tiskane i digitalne edukativne materijale. Fokus je bio na podizanju svijesti o prijetnjama koje invazivne vrste predstavljaju za prirodu, gospodarstvo i zdravlje te ulozi javnosti u prepoznavanju i sprječavanju njihova širenja.

Većina javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode uključuju volontere u svoj rad (32 JU/45 JU), dok je više od polovice JU razvilo i volonterske programe (26 JU /45 JU), od čega su sve javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode u izvještajnom razdoblju provodile volonterske programe za koje su se zainteresirani volonteri mogli prijaviti na zajedničkom portalu [Parkovi Hrvatske](#). Pojedine aktivnosti za ovaj posebni cilj nisu provedene zbog ograničenih kapaciteta.

Vezano uz posebni cilj 5.3., četiri JU izradile su komunikacijske dokumente o relevantnim temama iz zaštite prirode (JU NP Sjeverni Velebit, JU PP Medvednica, JU PP Papuk, JU Međimurska priroda). Svake godine javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode obilježavaju tjedan parkova, a većina javnih ustanova za zaštićena područja obilježava važne datume u zaštiti prirode poput Međunarodnog dana bioraznolikosti (Dana zaštite prirode u RH), Dana planete Zemlje, Dana planina, Svjetskog dana migratornih ptica i sl.

Kroz projekt "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000" u dva vala istraživanja javnog mnijenja o očuvanju prirode i ekološke mreže tijekom [2022.](#) i [2023.](#) godine ispitano je 1600 ljudi. Jedan od najvažnijih rezultata istraživanja iz 2023. u odnosu na istraživanje provedeno u 2022. godini je značajan porast upoznatosti ispitanika s pojmom „bioraznolikost“ te njegovim značenjem. Gotovo dvije trećine njih (63,5 %) čulo je za pojam bioraznolikost te zna što on označava, što predstavlja povećanje od gotovo 12 % u odnosu na istraživanje provedeno 2022. godine. Uz bioraznolikost, građani sve bolje prepoznaju i faktore koji je ugrožavaju. Također, više od 80 % građana Hrvatske smatra kako je uspostava područja bez lova, ribolova, šumarstva i sličnih aktivnosti važna za očuvanja ugroženih biljaka i životinja.

Kroz projekt LIFE CONTRA Ailanthus 2021. godine provedeno je istraživanje javnog mnijenja o problematici invazivnih stranih vrsta. Istraživanje je pokazalo da pojam “invazivna strana vrsta” poznaje svaki treći ispitanik dok više od polovine ispitanika može nabrojati do dvije invazivne strane vrste, najčešće algu (kaulerpu), mungosa, ambroziju i azijskog tigrastog komarca. U lipnju 2025. u sklopu projekta IMPROVE RIVER LIFE provedeno je istraživanje i ispitanici su stavovi javnosti i lokalnog stanovništva prema umjetnim preprekama na vodotocima i povezanosti riječnih tokova te poznavanju mekousne (*Salmo obtusirostris*), ugrožene i endemske vrste pastrve koja je u EU prisutna isključivo u Hrvatskoj, kao i tematikama vezanim uz bioraznolikost i područja ekološke mreže. Istraživanje je pokazalo nisku razinu svjesnosti (75% građana nije primijetilo umjetne prepreke u okolini) i angažmana vezano uz umjetne prepreke na vodotocima te nisku razinu informiranosti o ekološkoj mreži Natura 2000 (nešto manje od polovice ispitanika je čulo za

ekološku mrežu, ali samo 11% zna o čemu se radi). Jasna je svijest o pojmu endem, ali relativno ograničeno poznavanje mekousne (54% ispitanika je čulo za mekousnu), dok je svijest o bioraznolikosti visoka s ipak ograničenim funkcionalnim znanjem.

Mobilna izložba Diverterra, između ostalih, pokriva teme vezane uz zaštitu okoliša. Svake godine putem mobilne izložbe Diverterra prosječno 4-5 javnih ustanova vrši edukaciju i jačanje kapaciteta djece mlađe dobi i/ili javnosti općenito. Od početka korištenja Diverterre (2020.) njezinim se sadržajima služilo ukupno 23 javne ustanova.

Vezano uz unapređenje sudjelovanja javnosti u donošenje odluka sedam od ukupno 45 javnih ustanova ima osnovana suradnička vijeća ili slična tijela. Međutim, ostale aktivnosti koje doprinose ovom cilju ili nisu provedene zbog ograničenih kapaciteta ili nije dostupna vrijednost pokazatelja provedbe jer nije uspostavljeno sistematsko prikupljanje podataka.

Zaključak i preporuke

Strateški cilj 5 – *Povećanje učinkovitosti mehanizama zaštite prirode* bio je usmjeren na jačanje razumijevanja i podrške javnosti kroz edukaciju, kampanje, volonterske programe i sudjelovanje građana u zaštiti prirode. Najveći doprinos ostvaren je kroz nacionalne informativne kampanje i razvoj volonterskih programa, čime je povećana vidljivost pojma bioraznolikosti i prepoznatljivost prijatelji prirodi. Međutim, aktivnosti vezane uz formalni obrazovni sustav nisu bile provedene. Nedostatak sustavnog praćenja pokazatelja dodatno otežava procjenu učinaka. Statistički gledano, od ukupno 12 aktivnosti njih 7 je provedeno ili se kontinuirano provodi, (58%), 1 djelomično proveden, dok su čak 4 ostale neprovedene. U idućem razdoblju potrebno je prilagoditi ciljeve kapacitetima sektora te jačati inovativne komunikacijske alate, volonterske programe i suradnju s obrazovnim institucijama.

Ocjena provedbe:

Postignuća:

- Kroz projekt „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000,, provedena je uspješna javna kampanja „Poslušaj glas prirode“ pri čemu internetska stranica i društvene mreže (Facebook i Instagram) „Poslušaj glas prirode, čuvaj bioraznolikost Hrvatske“ kontinuirano objavljuje popularne i informativne sadržaje iz područja zaštite prirode.
- U okviru projekta „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta“ provedena je medijska kampanja o IAS vrstama.
- Povećana je svijest javnosti o bioraznolikosti i invazivnim stranim vrstama.
- Većina javnih ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode uključuju volontere u svoj rad, dok je više od polovice JU razvilo i volonterske programe, pri čemu se za JU za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode aktualni programi objavljuju na portalu Parkovi Hrvatske na kojem je moguće i prijaviti se za volontiranje u pojedinoj JU.

Ograničenja:

- Dio planiranih aktivnosti u ovom razdoblju nije proveden zbog ograničenih kapaciteta.
- Postoji izazov u praćenju pokazatelja provedbe jer dio pokazatelja nije primjereno definiran ili nije uspostavljeno sistematsko prikupljanje potrebnih podataka.

Preporuke za novo razdoblje (2026.–2035.):

- Nastaviti s aktivnostima jačanja svijesti javnosti i edukacije u svim segmentima zaštite prirode.
- Ciljeve i pristup vezane uz suradnju s odgojno-obrazovnim sustavom potrebno je redefinirati i prilagoditi u skladu s nadležnostima MZOZT-a.

4. Zaključci provedbe Strategije

U razdoblju provedbe Strategije zaštite prirode Republike Hrvatske 2017.–2025. došlo je do značajnih promjena u međunarodnom i europskom okviru očuvanja prirode. Na razini Europske unije usvojeni su novi strateški dokumenti, uključujući EU Strategiju za bioraznolikost do 2030., Europski zeleni plan te prijedlog Uredbe o obnavljanju prirode, koji su postavili ambicioznije ciljeve od onih obuhvaćenih važećom nacionalnom Strategijom. Na globalnoj razini, usvajanjem Globalnog okvira za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala (GBF, 2022.), Hrvatska je preuzela nove međunarodne obveze koje zahtijevaju redefiniranje i usklađivanje nacionalnih prioriteta.

Usporedno s time, došlo je do značajnog razvoja digitalizacije u sektoru zaštite prirode. Pojedini koncepti i mjere koji su u Strategiji bili predviđeni u klasičnom obliku ostvareni su ili nadomješteni digitalnim rješenjima. Razvoj i korištenje Bioatlasa omogućilo je prikupljanje i korištenje podataka o vrstama na interaktivan i javno dostupan način, dok su digitalizacija podataka o zaštićenim područjima i ekološkoj mreži kroz Biportal i razvoj GIS platformi značajno unaprijedili transparentnost, dostupnost podataka i sudjelovanje javnosti. Time su pojedini ciljevi ostvareni na drugačiji način od planiranog, kroz bržu integraciju digitalnih alata.

Većina planiranih aktivnosti je uspješno provedena, osobito one za koje su bila osigurana jasna sredstva, ponajprije iz fondova Europske unije. Vrednovanje pokazuje da je Strategija bila u velikoj mjeri usklađena s tadašnjim međunarodnim i europskim obvezama te je doprinijela jačanju zakonodavnog i institucionalnog okvira zaštite prirode u Hrvatskoj. Posebno je ostvaren napredak u normativnom okviru, uspostavi i upravljanju ekološkom mrežom, jačanju znanja o stanju prirode, digitalizaciji podataka (Biportal, Bioatlas), jačanju institucionalnih kapaciteta javnih ustanova te mobilizaciji financijskih sredstava kroz EU fondove.

Unatoč tome, provedba Strategije nije bila u potpunosti dostatna za ostvarenje svih postavljenih aktivnosti. Kao ključni izazov izdvojila se potreba za bržom prilagodbom sustava novim obvezama na razini EU i međunarodnih konvencija, uz istodobno brzo i učinkovito jačanje tehničkih, financijskih i ljudskih kapaciteta. Dodatne poteškoće u provedbi uzrokovale su izvanredne okolnosti poput pandemije bolesti COVID-19, koja je privremeno usporila ili onemogućila dio planiranih aktivnosti (npr. terenska istraživanja, međunarodna suradnja, javna savjetovanja), kao i aktualna geopolitička i energetska kriza koja je preusmjerila dio financijskih i političkih prioriteta. Sve to pokazuje potrebu da se sustav zaštite prirode u budućnosti oblikuje fleksibilnije i otpornije na krizne situacije, uz osiguravanje stabilnih izvora financiranja i jačanje međusektorske suradnje.

Ukupno gledano, Strategija je postavila čvrste temelje za razvoj sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj. Međutim, nova strateška razdoblja zahtijevaju dinamičniji pristup, veću fleksibilnost u provedbi, snažniju međusektorsku suradnju i aktivno usklađivanje s novim globalnim i europskim ciljevima očuvanja bioraznolikosti.

Prilozi

Prilog 1. Popis zakonskih i podzakonskih akata donesenih u razdoblju 2017. – 2025.:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode (NN 15/18), (NN 155/23)
- Zakon o izmjenama Zakona o zaštiti prirode (NN 14/19), (NN 127/19)
- Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima (NN 15/18)
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima (NN 14/19)
- Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 511/2014 o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji (NN 20/18)
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 511/2014 o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji (NN 14/19)
- Zakon o izmjenama Zakona o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama (NN 14/19)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama (NN 69/22)
- Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/19)
- Uredba o izmjenama Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 119/23)
- Uredba o izmjeni Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 87/25)
- Uredba o procjeni ekološkog rizika i rizika invazivnosti stranih vrsta (NN 102/24)
- Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže (NN 25/20)
- Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže (NN 111/22)
- Pravilnik o naknadi štete od strogo zaštićenih životinja (NN 97/23)
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o naknadi štete od strogo zaštićenih životinja (NN 80/25)
- Pravilnik o crnoj i bijeloj listi stranih vrsta (NN 13/24)
- Pravilnik o sakupljanju zavičajnih divljih vrsta (NN 114/17)
- Pravilnik o oporavištima za divlje životinje (NN 145/20)
- Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa (NN 27/21)
- Pravilnik o mjerilima i načinu korištenja nenamjenskih donacija i vlastitih prihoda javnih ustanova koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode (NN 111/22)
- Pravilnik o jedinstvenom vizualnom identitetu zaštite prirode u Republici Hrvatskoj (NN 81/20)
- Pravilnik o načinu rada i postupanja čuvara prirode (NN 35/21)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka „Krka“ (NN 123/19)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ (NN 80/21)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka „Risnjak“ (NN 103/23)

- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Parka prirode "Medvednica" (NN 17/21)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Parka prirode "Telaščica" (NN 8/22)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Parka prirode "Velebit" (NN 128/24)
- Pravilnik o zaštiti i očuvanju Parka prirode "Vransko jezero" (NN 140/24)
- Pravilnik o koncesijskim odobrenjima na zaštićenom području (NN 9/21)
- Pravilnik o procjeni rizika za namjerno uvođenje genetski modificiranih organizama u okoliš (NN 50/20)
- Pravilnik o sadržaju i načinu podnošenja prijave za namjerno uvođenje genetski modificiranih organizama u okoliš (NN 50/20)
- Naredba o uklanjanju invazivne strane vrste *Ailanthus altissima* (pajasen) (NN 74/25)
- Naredba o uklanjanju invazivnih stranih vrsta rakunopsa (*Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834) i rakuna (*Procyon lotor*, Linnaeus, 1758) (NN 146/24)

Prilog 2. Popis standarda upravljanja donesenih u razdoblju 2017. – 2025.:

1. Smjernice za planiranje upravljanja

- Revidirane Smjernice za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže (MINGOR, 2020)
- Kriteriji za ocjenjivanje planova upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže (MZOZT, 2025)

2. Smjernice za izradu godišnjih programa upravljanja

- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP i PP (HAOP i MZOE, 2018)
- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (HAOP i MZOE, 2018)
- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP i PP (MZOE, 2019)
- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (MZOE, 2019)
- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP i PP (MINGOR, 2020)
- Revidirane Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (MINGOR, 2020)
- Smjernice za izradu godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (MZOZT, 2024)

3. Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa

- Revidirane Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa za NP i PP (HAOP i MZOE, 2018)
- Revidirane Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa za zaštićena područja (HAOP i MZOE, 2018)
- Revidirane Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa za NP i PP (MZOE, 2019)
- Smjernice za izradu izvješća o ostvarivanju godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja (MZOZT, 2024)

Prilog 3. Popis intervencija iz SPZPP-a koje imaju utjecaj na strateški cilj SO6 – Doprinos zaustavljanju i smanjenju gubitka bioraznolikosti, jačanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajobraza:

- 31.01 – Intenzivirana raznolikost poljoprivrednih površina
- 31.02 – Ekstenzivno gospodarenje pašnjacima
- 31.03 – Intenzivirano održavanje ekološki značajnih površina
- 31.07 – Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti (TVPV)
- 47.1.b.01 – Savjetodavne usluge i tehnička pomoć
- 55.1.b.02 – Suzbijanje nametnika i bolesti u košnjama, naročito varooze
- 55.1.b.03 – Racionalizacija selećeg pčelarstva
- 55.1.d.01 – Očuvanje ili povećanje postojećeg broja košnica, uključujući uzgoj pčela
- 70.01 – Smanjenje korištenja zaštitnih sredstava u višegodišnjim nasadima
- 70.02 – Očuvanje bioraznolikosti i okoliša na trajnim travnjacima i oranicama
- 70.03 – Očuvanje ugroženih izvornih pasmina domaćih životinja
- 70.04 – Ekološki uzgoj
- 70.05 – Potpora za očuvanje, održivo korištenje i razvoj genetskih izvora u poljoprivredi
- 70.07 – Očuvanje obilježja krajobraza
- 70.08 – Očuvanje ekstenzivnih voćnjaka i maslinika
- 71.01 – Plaćanja za područja s prirodnim i ostalim ograničenjima
- 72.01 – Potpora za ograničenje u gospodarenju šumama (NATURA 2000, NKS)
- 73.01 – Neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za prirodu i okoliš
- 73.05 – Rekonstrukcija (konverzija) degradiranih šuma

Prilog 4. Popis kratica korištenih u Izvještaju

Kratika	Puni naziv
CBD	Konvencija o biološkoj raznolikosti
DIAS	engl. <i>Danube Region Invasive Alien Species Network</i>
EEA	Europska agencija za okoliš
EM	Ekološka mreža
ESENIAS	engl. <i>East and South European Network for Invasive Alien Species</i>
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
ETS	Sustav trgovanja emisijama (engl. <i>Emissions Trading System</i>)
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
IAKS	Integrirani administrativni i kontrolni sustav
IAS	Invazivne strane vrste (engl. <i>Invasive alien species</i>)
ISZP	Informacijski sustav zaštite prirode
IUCN	engl. <i>International Union for Conservation of Nature</i>
METT	engl. <i>Management Effectiveness Tracking Tool</i>
mNKS	Nacionalna klasifikacija morskih staništa
NECP	Nacionalni energetske i klimatski plan
NLP	Nacionalna lista pokazatelja
NP	Nacionalni park
OPEM	Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija za razdoblje 2014. – 2020.
PAO	Prioritetni akcijski okvir (PAO) za mrežu Natura 2000 u Republici Hrvatskoj
PKK	Program Konkurentnost i kohezija 2021.–2027.
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
POVS	Područje očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
PPOVS	Posebno područje očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
PP	Park prirode
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.
PUAP	Plan upravljanja s akcijskim planovima
SEEA	engl. <i>System of Environmental-Economic Accounting</i>
SPZPP	Strateški plana Zajedničke poljoprivredne politike 2023. – 2027.
UNESCO	engl. <i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>
vPOVS	Vjerojatno područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove